

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

368. Гэрээ соёрхон батлах тухай 3027

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

369. Монгол Улсын Их Хурлын зарим гишүүний
бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай Дугаар 78 3028

370. Зарим Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнд
өөрчлөлт оруулах тухай Дугаар 79 3029

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

371. Төрийн захиргааны албан тушаалын
зэрэг дэв олгох тухай Дугаар 30 3031

372. Элчин сайдыг эгүүлэн татах,
тохоон томилох тухай Дугаар 31 3033

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

373. Журам батлах тухай Дугаар 137 3033

МОНГОЛ УЛСЫН ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ

374. Цөмийн зэвсгийг хориглох тухай гэрээ 3063

324'	<p>ՇՈՒՂ ՆԻՏ ԴՐՅՅԱԿԻ Լ ՈՒՐԻՇԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒ ԾՈՒՍԻ ԿԷՒ ՄՈՅԻՃՈՅ ԲՈՂՈ_ՕՅ ԲՈՂԵՑ ԲՈՂՈ_ՕՅ ԿԷՒ</p>		30Բ3
323'	<p>ՊԼՈՎ ՔՐՈՂԱՆՈՒԹՅՈՒ ԾՈՒՍԻ ՄՈՅԻՃՈՅ ԲՈՂՈ_ՕՅ ԴԵՅԵ (ՕՅ ԳՅԻԳ_ՕՅ ԾՈՒՍՊԵՃԵՐ</p>	գրծե* 132	3033
325'	<p>ԲԻՇԻՑ ՉԵՈՅ Լ ԷԿԿԻՕՅ ԾԵՂՊԱՆՈՒԹՅՈՒ ԾՈՒՍԻ ԾՈՒՂՈ ՆԻՏ ԴԵՂԻՃԵՑ Օ ԲԵՐԵՑ ԾՈՅԻՆՅՁ ՕՅ ԴԵՂԻՔ ԾԵՉ ԲՈՂՈՒՍՈՒԹՅՈՒ ԾՈՒՍԻ</p>	գրծե* 31	3033
321'	<p>ՄՈՅԻՃՈՅ ԲՈՂՈ_ՕՅ ԿԱՐՈՅԿՈՒԹՅԱԿԻ ՆԻՏ ԴԵՂԻԻ (</p>	գրծե* 30	3031
320'	<p>ԲՈՒՐՈՒՄԻՆՈՒ ԾՈՒՍԻ ԴԵՂԻՎ ՔՐՈՂԱՆՈՒ ԻՆ ՈՒՐԻՆՅՑ Օ ԲԻՐԻՂՈՔՅ ՉՈՒ ԲՈՂԻՔԱՑԻԹՈՅ</p>	գրծե* 29	3059
3Բ9'	<p>ԿԻՂԻՅԵՑ ԴՈՅՅԻՆԻՔ ԾՈՒՍԻ ՄՈՅԻՃՈՅ ԲՈՂՈ_ՕՅ ԿՏԻՔ ԽՈՒՐՅ ՕՅ ԴԵՂԻՎ ԿԵՂԻՔՅ Օ ԲԻՐԻՑ ԷՂԻՔ ԴԻ</p>	գրծե* 28	3058
3Բ8'	<p>ԿԷՒ Լ ՉՈՒՐԱՆԵՑՑ ՔՐՈՂԱՆՈՒԹՅՈՒ ԾՈՒՍԻ ՄՈՅԻՃՈՅ ԲՈՂՈ_ՕՅ ԽԵՈՒԼԻ</p>		3052

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 10 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЭРЭЭ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Цөмийн зэвсгийг хориглох тухай гэрээг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

Урьдчилсан
Хууль
МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

Хууль
МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

Хууль
МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

Хууль
МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2021 оны 10 дугаар
сарын 21-ний өдөр

Дугаар 78

Улаанбаатар
хот

Монгол Улсын Их Хурлын зарим гишүүний бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн 18, 28 дугаар тойрогт 2021 оны 10 дугаар сарын 10, 16-ны өдрүүдэд явуулсан нөхөн сонгуулийн дүн, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин гуравдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.4, 7.5 дахь хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.6, 22.8 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүнээр сонгогдсон Энхбаярын Батшугар, Цагаанхүүгийн Идэрбат нарын бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрсүгэй.

2.Энэ тогтоолыг 2021 оны 10 дугаар сарын 21-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Г.ЗАНДАНШАТАР

АКЕГ НОЛӨГ 09 ДУ(О) Т GO' [өөрөгсгидэ* Т
Мөрдөг Е010_09

С1 - 0 Е00* ЕС9 ЕК169 Дөб10 МөлдөгсөКЕ'.

С' Е19 Дөөгөдөг I SOS1 Е09 0 10 қодө* 26* Т 119

Мө* 09 В119 ЕК16 11 Ки1199 10р121дэсөКЕ'.

20р12дөөгөөдээ9 Ек16р16* 09 р12020дө* СөдөөК10 119 Е16р16р10

1' Мөрдөг Е010_09 АКЕГ НОЛӨГ 09 КЭ1К3 116*

Мөрдөг Е010_09 АКЕГ НОЛӨГ ЕС9 Дөөгөдөөдөөд Е010 :

С5 қодө* 1016 09 С5' р' С5' 8 өк1М КЭ16 I Е016020169

АКЕГ НОЛӨГ 09 С1д01д99 0 НОЛӨГр0д99 0 Д111 09 Дөөдө I НӨ011 119

Δ қодө* 1016 09 Δ' Ч' Δ' 2 өк1М КЭ16' Мөрдөг Е010_09

С өк1М КЭ16' Мөрдөг Е010_09 АКЕГ НОЛӨГ 09 Дөөдө I НӨ011 119

Мөрдөг Е010_09 Е0160209 НӨ01 119 НОЛ19 С01р16р0дө* 1016 09

1Р - 0 Е00* 009 Д0 АРБ010өөдээ9 10К3 20р120д01 119 өк161'

58 қодө* Дөд01(Д0 SOS1 Е09 0 10 қодө* 26* Т 119 10'

Мөрдөг Е010_09 АКЕГ НОЛӨГ 09 20р120д01 119 18'

В119 ЕК16 11 Ки1199 10р121дэсөКЕ' Дөөдө I

Мөрдөг Е010_09 АКЕГ НОЛӨГ 09 ТЭ1, КЭ1К3 0

қодө* Δ8 Е016р16р16р0* Н099

SOS1 Е09 0 10 қодө* 26* Т 119 С1 - 0 Е00*

Мөрдөг Е010_09 АКЕГ НОЛӨГ 09 Дөөгөдөг

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2021 оны 10 дугаар
сарын 21-ний өдөр

Дугаар 79

Улаанбаатар
хот

Зарим Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2, 8.1.6 дахь заалт, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1, 26.2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Энхтайваны Бат-Амгаланг Эдийн засгийн байнгын хорооны, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Дамбын Батлутыг Инновац, цахим бодлогын байнгын хорооны бүрэлдэхүүнээс тус тус чөлөөлсүгэй.

2.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Дамбын Батлутыг Үйлдвэржилтийн бодлогын байнгын хорооны, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Энхбаярын Батшугарыг Инновац, цахим бодлогын болон Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооны, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Цагаанхүүгийн Идэрбатыг Инновац, цахим бодлогын болон Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Чимэдийн Хүрэлбаатарыг Эдийн засгийн байнгын хорооны гишүүнээр тус тус баталсугай.

3.Энэ тогтоолыг 2021 оны 10 дугаар сарын 21-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2021 оны 09 дүгээр
сарын 09-ний өдөр

Дугаар 30

Улаанбаатар
хот

Төрийн захиргааны албан тушаалын зэрэг дэв олгох тухай

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Төрийн албаны тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2.1 дэх заалт, Монгол Улсын Их Хурлын 2019 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн захиргааны албан тушаалын зэрэг дэв, түүний нэмэгдэл олгох журам”-ын 2.2 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Хавсралтад дурдсан төрийн захиргааны албан хаагчдад тэргүүн түшмэлийн зэрэг дэв олгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн
2021 оны 09 дүгээр сарын 09-ний
өдрийн 30 дугаар зарлигийн хавсралт

ТЭРГҮҮН ТҮШМЭЛИЙН ЗЭРЭГ ДЭВ ОЛГОХ ТӨРИЙН ЗАХИРГААНЫ АЛБАН ХААГЧИД

№	Овог, нэр	Эрхэлж буй ажил	Албан тушаалын зэрэглэл	Олгох зэрэг дэв
1.	Жигжидсүрэнгийн Бямбасүрэн	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын Санхүү, эдийн засгийн газрын дарга	АА-2	Тэргүүн түшмэлийн дэд зэрэг
2.	Цэнддаваагийн Амартөгс	Төрийн албаны зөвлөлийн Захиргаа, удирдлагын газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
3.	Төмөрхуягийн Сосорбарам	Төрийн албаны зөвлөлийн Сонгон шалгаруулалтын газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
4.	Самдангийн Энхбаатар	Архивын ерөнхий газрын дарга	ТЗ-14	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг

5.	Рагчаабадрахын Ганпүрэв	Улсын дээд шүүхийн Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй харилцах хэлтсийн дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
6.	Авирмэдийн Амарбал	Үндэсний статистикийн хорооны Нийгмийн статистикийн газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
7.	Элдэв-Очирын Эрдэнэсан	Үндэсний статистикийн хорооны Нэгдсэн статистикийн газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
8.	Лхагвын Мягмарсүрэн	Үндэсний статистикийн хорооны Мэдээллийн технологийн газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
9.	Даньхүүгийн Баянбилэг	Үндсэн хуулийн цэцийн Тамгын газрын дарга	АА-1	Тэргүүн түшмэлийн дэд зэрэг
10.	Санжаагийн Наранцогт	Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	ТЗ-15	Тэргүүн түшмэлийн дэд зэрэг
11.	Аюушийн Дэмбэрэл	Үндэсний статистикийн хорооны Эдийн засгийн статистикийн газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн гутгаар зэрэг
12.	Жамбаагийн Эрдэнэбат	Төрийн албаны зөвлөлийн Сургалт судалгаа, мэдээллийн нэгдсэн сангийн газрын дарга	АА-3	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг
13.	Батжаргалын Заяабал	Татварын ерөнхий газрын дарга	ТЗ-14	Тэргүүн түшмэлийн дөтгөөр зэрэг

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2021 оны 09 дүгээр
сарын 14-ний өдөр

Дугаар 31

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалт, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг, Дипломат албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Дамбын Ганбатыг эгүүлэн татаж, Монгол Улсаас Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Бирваагийн Мандахбилэгийг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2021 оны 5 дугаар
сарын 12-ны өдөр

Дугаар 137

Улаанбаатар
хот

Журам батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцийн 9 дүгээр хавсралтын Стандарт 8.17-д заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Агаарын тээврийг хялбаршуулах журам”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай” Засгийн газрын 2010 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 289 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

**ЗАМ, ТЭЭВРИЙН
ХӨГЖЛИЙН САЙД**

Л.ХАЛТАР

Засгийн газрын 2021 оны 137 дугаар
тогтоолын хавсралт

АГААРЫН ТЭЭВРИЙГ ХЯЛБАРШУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.АНУ-ын Чикаго хотноо 1944 оны 12 дугаар сарын 7-ны өдөр баталсан Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын холбогдох зүйл болон түүний Хавсралт 9 (Үйл ажиллагааг хялбарчлах)-д тусгасан агаарын тээврийг хялбаршуулахтай холбоотой олон улсын стандарт, зөвлөмжид нийцүүлэн агаарын хөлөг, багийн гишүүд, зорчигч, ачаа, шуудан, бараа болон бусад эд зүйлсийг улсын хилээр хүндрэл, чирэгдэл, саадгүй нэвтрүүлж, хилийн хяналт шалгалтын үйл ажиллагааг давхардалгүй, шуурхай зохион байгуулах, боловсронгуй болгоход энэ журам (цаашид “Журам” гэх)-ын зорилго оршино.

1.2.Энэ журамд хэрэглэсэн нэр томъёог дараах утгаар ойлгоно:

1.2.1.“Агаарын тээвэрлэгчийн шуудан ба эд зүйлс” гэж агаарын тээвэрлэгчийн дотоод үйл ажиллагаанд зориулагдсан өөрийн, эсхүл гэрээт байгууллагад хүргүүлэх зорилгоор тээвэрлэх бичиг баримт, хангамжийн материал, техник үйлчилгээний сэлбэг, нислэгийн хоол, хүнс, цэвэрлэгээний болон бусад зүйлсийг;

1.2.2.“Албадан гаргаж байгаа гадаадын иргэн” гэж Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 37.1-д заасны дагуу Монгол Улсаас албадан гаргаж буй этгээдийг;

1.2.3.“Барааг чөлөөлөх” гэж гаалийн бүрдүүлэлт хийгдсэний дараа гаалийн байгууллагаас барааг чөлөөт эргэлтэд оруулах зөвшөөрлийг хүлээн авагчид олгох үйл ажиллагааг;

1.2.4.“Буулгах үйл ажиллагаа” гэж агаарын хөлөг газардсаны дараа зорчигч, ачаа, тээш, шуудан, илгээмжийг агаарын хөлгийн тавцангаас буулгах ажиллагааг;

1.2.5.“Гадаадад зорчих бичиг баримт” гэж Монгол Улсын иргэний хувьд үндэсний гадаад паспорт, Монгол Улс руу буцах үнэмлэх, гадаадын иргэний хувьд тухайн улсаас гадаадад зорчих хүчин төгөлдөр паспорт буюу паспортыг орлох баримт бичгийг;

1.2.6. “Гаалийн түр зөвшөөрөл” гэж гаалийн нутаг дэвсгэрт оруулж байгаа тодорхой нэр төрлийн барааг тусгай нөхцөл, болзолтойгоор импортын татвар, хураамжаас бүрэн болон хэсэгчлэн чөлөөлөхийг (эдгээр бараа нь тусгайлсан зорилго, хэрэглээний дагуу, эсхүл тодорхой хугацааны дараа ердийн ашиглалтыг нь хангах засвар, үйлчилгээнээс өөр өөрчлөлт оруулалгүй буцаан гаргах нөхцөлтэй);

1.2.7. “Импортын барааны татвар, хураамж” гэж барааг импортлох үед гаалийн татвар болон бусад татвар, хураамж, төлбөрийн нийлбэрийг (Үүнд эрх бүхий төрийн байгууллагын өмнөөс гаалийн байгууллагын үзүүлж буй үйлчилгээний болон түүнтэй холбоотой бусад төлбөр хамаарахгүй);

1.2.8. “Машинаар уншигдах аяллын бичиг баримт” гэж иргэний нисэхийн олон улсын байгууллагын Док 9303-ын стандартад нийцүүлсэн, зориулалтын тоног төхөөрөмжөөр уншуулахад баримт бичигт тусгагдсан мэдээлэл нь цахим хэлбэрт шилждэг бичиг баримтыг;

1.2.9. “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хяналт” гэж хар тамхи, мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөлөх бодисыг агаарын хөлгөөр хууль бусаар тээвэрлэхэд тавих хяналт, шалгалтын арга хэмжээг;

1.2.10. “Хилийн хяналтын байгууллага” гэж Монгол Улсын хилийн тухай хуулийн 3.1.16-д заасан байгууллагыг;

1.2.11. “Хилийн хяналтын хоёр (улаан, ногоон) гарцын тогтолцоо” гэж хилийн хяналтын байгууллага эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог ашиглан агаарын хөлгийн баг, зорчигч, ачаа, тээш, шуудан, бараа, бүтээгдэхүүнийг шалгах аргачлалыг;

1.2.12. “Хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигч” гэж Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн 3.1-д тодорхойлсон этгээдийг;

1.2.13. “Хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй зорчигч” гэж Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлд заасны дагуу Монгол Улсад орохыг хориглосон гадаадын иргэнийг;

1.2.14. “Хэв журам зөрчсөн зорчигч” гэж агаарын хөлгөөр зорчих журам болон олон улсын нислэгийн журам зөрчсөн, нисэх буудал, хилийн хяналтын байгууллагын ажилтан, агаарын хөлгийн багийн зааврыг

үл дагаж, нисэх буудлын болон нислэгийн хэвийн ажиллагааг алдагдуулж буй этгээдийг;

1.2.15.“Хэрэгцээгүй саатал” гэж улсын хилээр нэвтрүүлэх ажиллагаанд шууд болон шууд бусаар оролцогч нь агаарын тээвэрлэгч, хилийн хяналтын болон бусад байгууллагын харилцан уялдаагүй, давхардсан, боловсронгуй бус үйл ажиллагаанаас шалтгаалан агаарын хөлөг, хөлгийн баг, зорчигч, ачаа, шуудан, бусад эд зүйлсийн хөдөлгөөнийг саатуулахыг;

1.2.16.“Эрсдэлийн удирдлага” гэж эрсдэл бүхий бараа, хөдөлгөөний талаар хилийн хяналтын байгууллагуудыг шаардлагатай мэдээллээр хангах удирдлагын арга, туршлагыг мөрдөж хэрэгжүүлэх системчилсэн үйл ажиллагааг;

1.2.17.“Аяллын цахим систем” гэж зорчигчоос Монгол Улсад зорчихоор гаргасан хүсэлтийг хүлээн авах, шалгах, цахим виз олгох системийг;

1.2.18.“Залилагч” гэж бусдын хууль ёсны бичиг баримтыг хууль бусаар ашиглан хил нэвтрэхийг оролдсон хүнийг;

1.2.19.“Зорчигчийн өгөгдлийн нэг цонх” гэж агаарын тээврийн үйлчилгээнд оролцогч байгууллагууд зорчигчийг хилээр нэвтрүүлэхэд төрийн байгууллагуудаас тавьдаг шаардлагад дурдсан стандартчилагдсан мэдээллийг нэг цэгт байршуулсан системийг;

1.2.20.“Зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн интерактив систем” гэж агаарын тээвэрлэгчээс зорчигчийг бүртгэх явцад цуглуулсан мэдээллийг хилийн хяналтын байгууллагад илгээх, хилийн хяналтын байгууллага мэдээллийг хянаж, зорчигчийг бүртгэх явцад буцаан хүргүүлэх цахим системийг;

1.2.21.“Итгэмжлэгдсэн аж ахуйн нэгж” гэж Дэлхийн гаалийн байгууллагын “Худалдааг хөнгөвчлөх, аюулгүй байдлыг хангах багц стандарт”-ын дагуу гаалийн байгууллагаас олгосон итгэмжлэл бүхий бараа нийлүүлэх сүлжээнд оролцогч (үйлдвэрлэгч, импортлогч, экспортлогч, гаалийн зуучлагч, тээвэрлэгч, тээвэр зууч, агуулах эзэмшигч, бараа илгээгч)-ийг;

1.2.22.“Нэг цонхны үйлчилгээ” гэж гадаад худалдаа болон тээвэрлэлтэд оролцогч талуудад барааг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд шаардлагатай бичиг баримт олгох, тэдгээрийг мэдээллээр хангах үйлчилгээг нэг цэгт үзүүлэхийг;

1.2.23.“Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ” гэж агаарын тээвэрлэгч, эсхүл түүнээс эрх олгосон байгууллагын бэлтгэгдсэн ажилтнууд зорчигчийг агаарын хөлөгт суухаас өмнө дамжин өнгөрөх, зорчих улсын хилээр нэвтрэх аяллын бичиг баримт, шаардлагатай тохиолдолд виз, оршин суух зөвшөөрөлтэй эсэхийг шалгах үйл ажиллагааг;

1.2.24.“Харгалзан хүргэгч” гэж Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрөх болон албадан гаргаж байгаа гадаадын иргэнийг дагалдуулахаар томилсон албаны хүнийг;

1.2.25.“Харгалзан дэмжигч” гэж насанд хүрээгүй хүнийг харгалзан дэмжиж, хамт зорчиж буй насанд хүрсэн зорчигчийг (Энэ хүн нь тухайн насанд хүрээгүй хүний эцэг, эх, хууль ёсны асран хамгаалагч биш байж болно);

1.2.26.“Харгалзан дэмжигчгүй зорчигч” гэж насанд хүрээгүй, харгалзан дэмжих хүнгүй яваа зорчигчийг;

1.2.27.“Цахим автомат гарц” гэж Монгол Улсын иргэний гаргасан хүсэлтийг мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэж, үндэсний гадаад паспорт болон биеийн давхцахгүй өгөгдлийг шалгаж, улсын хилээр нэвтрүүлэх суурин автомат төхөөрөмжийг;

1.2.28.“Нисэх багийн гишүүний гэрчилгээ болон Нисэх багийн гишүүний биеийн байцаалт” гэж нисэх багийн гишүүдийг улсын хилийн цахим гарцаар нэвтрэхэд шаардагдах аяллын баримт бичгийг.

Хоёр.Агаарын тээврийг хялбаршуулах талаар иргэний нисэхийн болон бусад байгууллагын үүрэг

2.1.Иргэний нисэхийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага (цаашид “Ерөнхий газар” гэх) нь энэ журмын хэрэгжилтийг зохион байгуулж, агаарын тээврийг хялбаршуулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.1.1.журмыг хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлох, оролцогч байгууллагуудын үүргийг уялдуулан зохицуулах;

2.1.2.агаарын тээврийг хялбаршуулах дүрэм, журмыг боловсруулах, мөрдүүлэх;

2.1.3.агаарын тээврийг хялбаршуулах олон улсын стандарт, зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, судалгаа хийх, дүгнэлт гаргах;

2.1.4.агаарын тээврийг хялбаршуулахтай холбоотой бодлогын санал боловсруулах, нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч болон бусад байгууллагуудад зөвлөмж, зөвлөгөө өгөх, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

2.1.5.агаарын тээврийг хялбаршуулахад чиглэсэн сургалтыг холбогдох байгууллагатай хамтран зохион байгуулах;

2.1.6.агаарын тээврийн үйл ажиллагаатай холбоотой барилга байгууламжийн бүтэц, зохион байгуулалт, тоног төхөөрөмжийн ашиглалт, суурилуулалт нь агаарын тээврийг хялбаршуулах зарчимд нийцэж байгаа эсэхэд хяналт тавих, зөвлөмж өгөх;

2.1.7.хилийн хяналтын байгууллагуудын үйл ажиллагааг шуурхай болгох, агаарын хөлөг хүлээж авах ажиллагааг хөнгөвчлөх зорилгоор зорчигчийн мэдээллийг цахимаар урьдчилан авах тогтолцоо бүрдүүлэх;

2.1.8.агаарын тээврийг хялбаршуулах арга хэмжээг нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах түвшинг бууруулахгүйгээр төлөвлөн хэрэгжүүлэх;

2.1.9.зайлшгүй шаардлагаар агаарын хөлөг олон улсын хилийн боомтгүй нисэх буудалд буулт үйлдсэн тохиолдолд улсын хилийн хяналтыг гүйцэтгүүлэхтэй холбогдсон зохион байгуулалтын арга хэмжээг шуурхай авах;

2.1.10.Ерөнхий газар нь бусад улсын эрх бүхий байгууллагаас хүсэлт гаргасан тохиолдолд энэ журмын шаардлагатай хэсгийг хүргүүлэх;

2.1.11.агаарын тээврийг хялбаршуулах үйл ажиллагааг сайжруулах зорилгоор Монгол Улстай агаарын харилцаа бүхий улстай хамтран ажиллах;

2.1.12.цахилгаан тэжээлээр ажилладаг төхөөрөмж, түүний дотор урсамтгай цахилгаан тэжээлээр ажилладаг хөдлөх хэрэгслийг агаарын хөлгөөр тээвэрлэхийг хориглосон тохиолдолд энэ тухай Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагад мэдэгдэж, хоригийн талаар олон нийтэд мэдээлэх;

2.1.13.агаарын хөлгийн ослын улмаас хохирсон зорчигч, тэдгээрийн гэр бүлд туслалцаа үзүүлэх журам, эсхүл бодлого баталж хэрэгжүүлэх.

2.2.Улсын бүртгэлийн байгууллага агаарын тээврийг хялбаршуулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.2.1.Гадаадад зорчих бичиг баримтын загварыг өөрчлөх, хэвлэх, тараах болон түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Док 9303-т нийцүүлэх;

2.2.2.Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Док 9303-ын 1 дүгээр хэсэгт заасны дагуу машинаар уншигдах цахим паспорт олгох;

2.2.3.Машинаар уншигдах цахим паспорт олгохдоо дараах стандартыг баримтална:

2.2.3.1.паспортад биеийн давхцахгүй өгөгдлийн нэг буюу түүнээс дээш мэдээллийг цахим хэрэгслээр уншигдах байдлаар хадгалах;

2.2.3.2.цахим аргаар хадгалагдах мэдээлэл нь бичиг баримтын тоон гэрэл зураг, машинаар уншигдах мэдээлэлтэй адил байх;

2.2.3.3.машинаар уншигдах цахим паспортад хугацааны сунгалт хийгдэхгүй ба уншигдах хэсэгт өөрчлөлт, засвар оруулах боломжгүй болгох.

2.2.4.аяллын бичиг баримтын бэлдэц алдагдах, хууль бусаар ашиглахаас сэргийлэх арга хэмжээ авах;

2.2.5.аяллын бичиг баримтыг мэдүүлэх, хүлээн авах, олгох үйл явцад хяналт тавих;

2.2.6.хулгайлагдсан, гээгдсэн болон хүчингүй болсон аяллын бичиг баримтын талаарх мэдээллийг “Интерпол”-д нэн даруй мэдэгдэж, “Хулгайлагдсан, гэсэн аяллын бичиг баримтын мэдээллийн сан”-д бүртгүүлэх;

2.2.7.аяллын бичиг баримтыг олгох, шинэчлэх, солих хураамжийн хэмжээ нь тухайн бичиг баримтын өртгөөс хэтрэхгүй байх.

2.3.Агаарын тээвэрлэгч нь агаарын тээврийг хялбаршуулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.3.1.энэ журмыг хэрэгжүүлэх ажил, үйлчилгээг санаачлан, агаарын тээврийн үйлчилгээг зорчигчдод хүндрэл, саадгүйгээр үзүүлэх зорилгоор хилийн хяналтын болон нисэх буудлын удирдлагатай идэвхтэй хамтран ажиллах;

2.3.2.улсын хилээр нэвтрэх агаарын хөлгийн ачаалалтын талаарх мэдээлэл (зорчигчдын нэрсийн жагсаалт, аяллын бичиг баримтын өгөгдлүүд, ачааны дагалдах бичиг, мэдүүлэг)-ийг очих нисэх буудлын хилийн хяналтын байгууллагад урьдчилан дамжуулж, хилийн хяналтын ажиллагаанд эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог хэрэгжүүлэх боломжийг олгох;

2.3.3.зорчигчийг агаарын хөлөгт суухаас өмнө дамжин өнгөрөх болон очих улсад зорчиход шаардлагатай бичиг баримтыг биедээ авч явж байгаа эсэхийг шалгах;

2.3.4.зорчигчийг дамжин өнгөрөх болон зорчих улсын хил нэвтрэхэд тавигдах тусгай шаардлагын талаар мэдээллээр хангах;

2.3.5.ажилтнаа гадаадад зорчих бичиг баримттай холбоотой сургалтад хамруулах;

2.3.6.нислэгийн саатал болон бусад өөрчлөлтийн талаар үйлчлүүлэгч болон холбогдох байгууллагад цаг тухайд нь мэдэгдэх;

2.3.7.нисэхийн аюулгүй байдлын болон хилийн хяналтын байгууллага шалгаж, тээвэрлэхийг зөвшөөрсөн ачаа, тээш, шууданг хяналтад авах;

2.3.8.бүртгэлийн хугацааг багасгах зорилгоор аяллын бичиг баримт унших төхөөрөмж ашиглах;

2.3.9. зорчигчийн тээш, ачааг хулгай, дээрмээс хамгаалах арга хэмжээг авах;

2.3.10. хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон зорчигч тээвэрлэж ирсэн тохиолдолд тухайн зорчигчийг хүлээн зөвшөөрөх улс руу тээвэрлэх ажиллагааг хариуцах;

2.3.11. хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчид дараалал харгалзахгүй үйлчлэх;

2.3.12. хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчид шаардлагатай тусгай хэрэгслийг агаарын хөлгийн бүхээгийн боломжит хэсэгт, эсхүл жин, аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан, зөвшөөрсөн тохиолдолд ачааны бүхээгт үнэ төлбөргүй тээвэрлэх;

2.3.13. хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчийн хөтөч амьтныг агаарын хөлгийн зорчигчийн бүхээгт тухайн зорчигчийн хөлд байрлуулан, үнэ төлбөргүй тээвэрлэх;

2.3.14. агаарын нэг хөлгөөс нөгөөд шилжин суух хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчид туслалцаа үзүүлэх;

2.3.15. хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигч эмнэлгийн тодорхойлолтгүй аялахыг зөвшөөрөх бөгөөд гагцхүү зорчигчийн эрүүл мэндийн байдал өөрт нь болон бусад зорчигчийн аюулгүй, тав тухтай зорчиход сөргөөр нөлөөлөхөөр байна гэж үзвэл эмнэлгийн тодорхойлолт шаардах;

2.3.16. хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигч нь түүнд туслах хүн хэрэгтэй эсэхийг өөрөө тогтоох бөгөөд гагцхүү уг зорчигчийн биеийн байдал өөрт нь болон бусад зорчигчийн аюулгүй, тав тухтай зорчиход сөргөөр нөлөөлж болзошгүй гэж үзвэл туслах хүнтэй зорчихыг шаардах, энэ тохиолдолд туслах хүнд үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх;

2.3.17. олон улсын стандарт, шаардлага хангасан суурь болон чингэлгийг ачаа ачихад хэрэглэх;

2.3.18. хэв журам зөрчсөн зорчигчийг тээвэрлэхээс зайлсхийх;

2.3.19.Бүхээгийн ажилтан нь хэв журам зөрчсөн зорчигчийг тодорхойлох, зохицуулалтын арга хэмжээ авах сургалтад хамрагдсан байх;

2.3.20.нислэгийн үед халдварт өвчний сэжигтэй тохиолдол илэрсэн тохиолдолд тухайн зорчигчийн мэдээлэл болон илэрч буй шинж тэмдгийн талаар буулт хийх нисэх буудалд урьдчилан мэдэгдэх;

2.3.21.эрх бүхий байгууллагын шаардсанаар агаарын хөлөг, хөлгийн баг, зорчигч, ачаа, тээш, шуудангийн талаарх мэдээллийг хүргүүлэх;

2.3.22.зорчигчийн нэр, бүртгэлийн өгөгдлийг шилжүүлэхэд НҮБ-ын Удирдлага, худалдаа, тээврийн цахим өгөгдлийн солилцооны дүрэмд суурилсан “Агаарын тээвэрлэгч-Засгийн газар” гэсэн өгөгдөл шилжүүлгийн үндсэн аргыг ашиглах;

2.3.23.агаарын тээвэрлэгч, эсхүл нисэх багийн дарга нь нислэгийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор албадан гаргаж байгаа гадаадын иргэнийг тухайн нислэгээр тээвэрлэхээс татгалзах эрхтэй байх;

2.3.24.албадан гаргаж байгаа гадаадын иргэний талаарх лавлагаа, мэдээллийг 24 цагийн турш, тасралтгүй солилцох нөхцөлийг бүрдүүлэх;

2.3.25.газрын үйлчилгээний болон агаарын хөлгийн бүхээгийн ажилтнуудыг насанд хүрээгүй зорчигчид анхаарал хандуулах, туслах талаар сургаж, бэлтгэсэн байх;

2.3.26.мэдээллийн нууцлалыг хамгаалсан тохиолдолд насанд хүрээгүй хүний асрамжийн асуудлаар эрх бүхий байгууллагатай 24 цагийн турш мэдээлэл солилцох;

2.3.27.харгалзан дэмжигчгүй зорчигчийг тээвэрлэхдээ дараах мэдээллийг цуглуулсан байна:

2.3.27.1.харгалзан дэмжигчгүй зорчигч, үдэн гаргагч болон угтагчийн овог, нэр, паспорт, эсхүл иргэний үнэмлэхийн дугаар, холбоо барих мэдээлэл (оршин суугаа улс, гэрийн хаяг, утасны дугаар);

2.3.27.2.харгалзан дэмжигчгүй зорчигчийн эцэг, эх, эсхүл асран хамгаалагчийн овог, нэр, холбоо барих мэдээлэл (оршин суугаа улс, гэрийн хаяг, утасны дугаар).

2.3.28.харгалзан дэмжигчгүй зорчиж буй насанд хүрээгүй хүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд анхаарч, үйлчлэх журам баталж хэрэгжүүлэх, аяллын явцад шийдвэрлэхэд хүндрэлтэй асуудал тулгарсан тохиолдолд холбогдох эрх бүхий байгууллагын хамгаалалтад нэн даруй шилжүүлэх;

2.3.29.5-аас доош насны хүүхдийг харгалзах хүнгүйгээр зорчуулахгүй байх;

2.3.30.агаарын хөлгийн баг болон зорчигчийг хилийн шалган нэвтрүүлэх цэг дээр ирэх болон хилээр нэвтрэхийг зөвшөөрөх хүртэл өөрийн хяналтад байлгах;

2.3.31.төөрсөн, нэхэмжлээгүй, эзэн нь танигдаагүй тээшийг зорчигчийн өмнөөс хилийн хяналтаар шалгуулах;

2.3.32.аюулгүй байдлын болон хилийн хяналтын байгууллагын шалгаж бүртгэсэн тээшийг тээвэрлэлтэд хүлээж авах бөгөөд тээшинд ногдуулах татвар, хураамж, төлбөрийг хариуцахгүй байх;

2.3.33.хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон зорчигч тээвэрлэж ирсэн агаарын тээвэрлэгч тухайн хүнийг хүлээн зөвшөөрөх улс руу тээвэрлэх ажиллагааг хариуцах;

2.3.34.төрийн байгууллагаас олгосон зөвшөөрлийн дагуу нисэх багийн гишүүний гэрчилгээ болон нисэх багийн гишүүний биеийн байцаалтыг анкет шалгасны үндсэн дээр олгох.

2.4.Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага гадаадын иргэнд Монгол Улсын хилээр нэвтрэх зөвшөөрөл олгох асуудлыг хариуцаж, энэ журмын хүрээнд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.4.1.Монгол Улсад нэвтрэх, машинаар уншигдах виз олгох;

2.4.2.хураагдсан, эсхүл хүчингүй болсон бичиг баримтын талаар цахим мэдээллийн сан бүрдүүлж ажиллах;

2.4.3. орох, гарах, дамжин өнгөрөх зорчигчид тавих тусгай шаардлагын талаар агаарын тээвэрлэгч болон нисэх буудалд мэдэгдэх;

2.4.4. гамшгийн үед судалгаа, шинжлэн шалгах ажиллагаа явуулах багийн гишүүд ажил үүргээ гүйцэтгэхэд шаардлагатай нэвтрэх визийг дараалал харгалзахгүй олгох;

2.4.5. хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрөх зорчигч болон албадан гаргаж байгаа гадаадын иргэнийг буцаах ажиллагааг хялбаршуулсан журмаар шийддэг байх;

2.4.6. олон улсын нислэгийн нисэх багийн гишүүдээс 72 хүртэл цагийн хугацаатай нэвтрэхэд виз шаардахгүй байх;

2.4.7. Монгол Улсаас албадан гаргаж байгаа болон хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрөх зорчигчийг буцаах агаарын хөлөгт суулгах хүртэл хамгаалалтад авч, тус улсад түр байрлуулах асуудлыг хариуцах;

2.4.8. хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрөх зорчигчийг хүлээн зөвшөөрөх улс руу тээвэрлэх хугацааг агаарын тээвэрлэгчтэй зөвшилцөх, тээвэрлэх хугацаа өөрчлөгдөж болохыг зөвшөөрөх;

2.4.9. харгалзан дэмжигчгүй зорчигч нь хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрсөн, эсхүл албадан гаргаж байгаа бол онцгой анхаарал хандуулж, түүнийг дамжин өнгөрөх болон хүрэх цэгт хүлээн авах асуудлыг зохицуулах;

2.4.10. хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрөх зорчигчийг буцаах бичгийн хамт /нэр, нас, хүйс, иргэншил (мэдэж байгаа тохиолдолд), тээвэрлэн ирсэн агаарын тээвэрлэгчийн мэдээллийг тодорхой тусгасан/ буцаан тээвэрлэх агаарын тээвэрлэгчид хүлээлгэн өгөх;

2.4.11. гадаадын иргэнийг албадан гаргаж байгаа тохиолдолд тээвэрлэгчийн нэг нислэгээр тээвэрлэх албадан гаргаж байгаа иргэний тоог тогтоосон журам, бодлогод нийцүүлэх;

2.4.12. гадаадын жуулчдын Монгол Улсад зорчихоор гаргасан хүсэлтийг хүлээн авах, шалгах, цахим виз олгох “Аяллын цахим систем”-ийг нэвтрүүлж, холбогдох байгууллагатай хамтран ажиллаж, дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.4.12.1.“Аяллын цахим систем”-ийг нэвтрүүлэхдээ “Аяллын өмнөх баталгаажуулалтын систем”-ийг “Зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн интерактив систем”-тэй нэгтгэх;

2.4.12.2.зорчигч нислэгийн захиалга өгөх үед түүнд “Аяллын цахим систем”-ийн шаардлагын талаар мэдээлэл өгөх;

2.4.12.3.Монгол Улсад зорчих хүсэлтийг хүлээж авах цахим бүртгэлийн найдвартай, хүртээмжтэй платформоор хангаж, уг систем нь албан бус гуравдагч борлуулагч этгээд нэмэлт төлбөр авахыг хязгаарлах зорилготой албан ёсны систем болохыг баталгаажуулах;

2.4.12.4.Зорчих хүсэлтийн маягтыг бөглөх үед алдаа гаргахаас сэргийлэх болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулан нэмэлт хэрэгсэл бий болгох, хилээр нэвтрүүлэхийг үл зөвшөөрөх зорчигчийн хүсэлтийг хүлээн авахгүй байх боломж бүрдүүлэх;

2.4.12.5.хэвлэмэл визний оронд цахим виз олгох;

2.4.12.6.зорчигчид шаардлагатай мэдээлэл нь хууль тогтоомжид нийцсэн, ойлгоход хялбар хүртээмжтэй байх;

2.4.12.7.“Аяллын цахим систем”-ийг нэвтрүүлсний дараа шинээр тавигдах шаардлагыг биелүүлэх хугацааг тодорхой зааж, тухайн хугацаанд хилээр нэвтрүүлэх зорчигчийг уг шаардлагын талаарх мэдээллээр хангах.

2.4.13.Монгол Улсад оршин суугаа гадаадын иргэнээс бусад гадаадын иргэдээс гарах виз шаардахгүй байх;

2.4.14.Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага албадан гаргаж байгаа этгээдийг тээвэрлэхээс 24-өөс доошгүй цагийн өмнө дараах мэдээллийг агаарын тээвэрлэгчид хүргүүлнэ:

2.4.14.1.албадан гаргах тушаалын хуулбар;

2.4.14.2.нислэгийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эрсдэлийн талаарх холбогдох мэдээлэл;

2.4.14.3.албадан гаргаж байгаа этгээд нь дагалдах албан тушаалтантай бол түүний овог нэр, холбогдох мэдээлэл.

2.4.15.Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Док 9303-т заасан шаардлагыг хангасан машинаар уншигдах паспортыг орлох баримт бичиг олгох;

2.4.16.Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөлийн хуралдаанд оролцох.

2.5.Хил хамгаалах байгууллага энэ журмын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

2.5.1.улсын хилээр нэвтрэх агаарын хөлгийн баг, зорчигчийн гадаадад зорчих бичиг баримт болон зорчих, дамжин өнгөрөх улсын виз хүчин төгөлдөр эсэхийг шалгах;

2.5.2.улсын хилээр нэвтрүүлэх хяналт шалгалтыг шуурхай, чанартай гүйцэтгэх үйл ажиллагааны дараалал, тогтолцоотой байх;

2.5.3.Монгол Улсын иргэнээс Монгол Улсын хилээр нэвтрэх виз шаардахгүй байх;

2.5.4.нисэх буудал болон хилийн хяналтын бусад байгууллагатай хамтран аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлын шаардлагад нийцсэн хяналт шалгалтын бүс, хилийн зурвасыг тогтоож, тэмдэглэх;

2.5.5.онцгой нөхцөлөөс бусад тохиолдолд улсын хилээр нэвтрэх зорчигч, агаарын хөлгийн багаас агаарын хөлөг дотор болон хилийн хяналтын цэгт очих хүртэлх хугацаанд гадаадад зорчих бичиг баримтыг хураан авахгүй, шаардахгүй байх;

2.5.6.улсын хилээр нэвтрэхэд шаардлагатай хилийн орох, гарах хуудсыг Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын хавсралт 9 (Үйл ажиллагааг хялбарчлах)-д заасан стандартад нийцүүлэн хэвлүүлж, агаарын тээвэрлэгч болон аялал жуулчлалын байгууллагуудад үнэ төлбөргүй тараах;

2.5.7.улсын болон иргэний нисэхийн аюулгүй байдалд заналхийлэл учруулж болзошгүй гадаад, дотоодын гэмт этгээд, алан хядагчийн аялах боломжийг хаах, илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах;

2.5.8.агаарын тээвэрлэгч, холбогдох бусад байгууллагад зориулан гадаадад зорчих бичиг баримтыг хүчин төгөлдөр эсэхийг таних, хүчинтэй хугацаа болон эзэмшигчийг тодорхойлох сургалт зохион байгуулах, туслалцаа үзүүлэх;

2.5.9.техникийн шалтгаанаар нисэх боломжгүй болсон агаарын хөлгийг засварлахаар ирсэн техникийн ажилтнуудыг түр нэвтрүүлэх арга хэмжээг саадгүй авах;

2.5.10.гадаадад зорчих бичиг баримтад улсын хилээр гарсан гэсэн тэмдэглэгээ хийгдсэн, эсхүл Монгол Улсын хилээр нэвтрээгүй дамжин өнгөрөх зорчигчийн нислэг саатсан, хойшилсны улмаас тус улсад хонох шаардлагатай болсон тохиолдолд нисэх буудлыг орхих, байрлах газар руу явах боломжоор хангах;

2.5.11.зөрчилтэй аяллын бичиг баримтыг хураан авч, холбогдох байгууллагад шилжүүлэх;

2.5.12.тухайн зорчигчийг буцааж тээвэрлэхийг агаарын тээвэрлэгчээс шаардах;

2.5.13.улсын хил хамгаалах болон хилээр нэвтрүүлэхтэй холбоотой хяналт, шалгалтыг үнэ төлбөргүй, шуурхай гүйцэтгэх;

2.5.14.зорчигчийг хилээр нэвтрүүлэх үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох, хүний биеийн давхцахгүй өгөгдөл буюу биометрик мэдээлэлд суурилсан таних технологийг нэвтрүүлэх;

2.5.15.цахим гарцаар нэвтэрч буй зорчигчдын урсгалыг хэвийн байлгах зорилгоор гарц бүрд бэлтгэгдсэн ажилтан ажиллуулах, хүний ялгаатай байдлыг хүндэтгэн шалгах, системд гэмтэл гарсан тохиолдолд аюулгүй, нэгдмэл байдлыг яаралтай хангах;

2.5.16.хилээр нэвтэрч буй зорчигч бүрийн аяллын бичиг баримтыг Интерполын “Хулгайлагдсан, гэсэн аяллын бичиг баримтын мэдээллийн сан”-гаас боломжийн түвшинд шүүж, тулгах;

2.5.17.зорчигчоос хилийн орох, гарах хуудсыг авахдаа түүн дээрх мэдээллээс өөр нэмэлт мэдээлэл болон бусад нотолгоо шаардахгүй байх;

2.5.18.зорчигч болон агаарын хөлгийн багийн гишүүд хилийн шалган нэвтрүүлэх цэгт ирэхээс өмнө тэднээс аяллын бичиг баримт үзүүлэхийг шаардахгүй байх;

2.5.19.агаарын хөлгийн осол, сүйрлийн үед эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаанд оролцох, шинжилгээ судалгаа хийх, агаарын хөлгийг засах, холдуулах зэрэг үүрэг гүйцэтгэх тусгай анги, багийг Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын хавсралт 12 (Эрэн хайх, авран туслах) болон хавсралт 13 (Агаарын хөлгийн осол, сүйрлийг шинжлэн шалгах)-ыг үндэслэн гадаад паспортаас өөр аяллын бичиг баримт шаардахгүйгээр, түр нөхцөлтэйгээр саадгүй нэвтрүүлэх;

2.5.20.зорчигчийг хилээр үл нэвтрүүлэх, саатуулах талаар эрх бүхий байгууллагаас мэдэгдсэн тохиолдолд улсын хилээр нэвтрүүлэхгүй байх;

2.5.21.Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөлийн хуралдаанд оролцох.

2.6.Хилийн мэргэжлийн хяналтын байгууллага энэ журмын хүрээнд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.6.1.шинэ болон дахин сэргэж байгаа хүний болон мал, амьтны гоц халдварт өвчний үед хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөтэй байх, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд зориулсан зөвлөмж боловсруулах;

2.6.2.хяналт шалгалтын бүсэд ажиллаж байгаа халдварт өвчний сэжигтэй ажилтан, албан хаагч, зорчигч, мал, амьтанд халдвараас сэргийлэх хариу арга хэмжээ авч, мэргэжлийн байгууллагад шилжүүлэх;

2.6.3.шаардлагатай тохиолдолд халдварын сэжигтэй зорчигч, мал, амьтныг тусгаарлах, нисэх буудалд халдвараас сэргийлэх тусгаарлах байрыг байгуулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, эм, эмнэлгийн хэрэгслээр хангах;

2.6.4.улсын хилээр нэвтрүүлж байгаа агаарын хөлөг, зорчигч, тээш, ачаа, хоол, хүнс, бодис, бараа бүтээгдэхүүн болон тэдгээрийг агуулах үйлчилгээнд эрүүл ахуй, хорио цээр, чанар, аюулгүй байдлын хяналт шалгалт хийх тогтолцоотой байх;

2.6.5.хяналт шалгалтын бүсэд үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллагын бараа бүтээгдэхүүн, хоол, хүнс, агаарын тээвэрлэгч, зорчигчийн хоол, хүнс бэлтгэх байр, тэдгээрийг агуулах үйлчилгээнд эрүүл ахуй, чанар аюулгүй байдлын шаардлага хангаж байгаа эсэхэд хяналт тавьж мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгөх;

2.6.6.хилээр нэвтрүүлэх бодис, бараа, бүтээгдэхүүний эрсдэлд суурилсан эрүүл ахуй, хорио цээр, чанар аюулгүй байдлын хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх;

2.6.7.хилийн хяналтын болон бусад байгууллагыг мэргэжлийн хяналт шалгалттай холбоотой мэдээ, мэдээллээр хангах, зөвлөгөө өгөх, сургалт зохион байгуулах;

2.6.8.халдварт өвчний голомттой бүсээс ирсэн зорчигчоос эрүүл мэндийн мэдүүлэг авч, шинжилгээ хийлгэсэн тухай баримт шаардах;

2.6.9.хяналт шалгалтыг төлөвлөхдөө түргэн гэмтэх, хадгалалтын тусгай нөхцөл шаардах, шуурхай тээвэрлэх шаардлагатай бараа бүтээгдэхүүн болон мал, амьтныг тэргүүн ээлжид шалгахаар зохион байгуулах;

2.6.10.халдваргүйтгэлийн ажлыг агаарын хөлгийн баг, зорчигчдод хүндрэл учруулахгүйгээр зохион байгуулж, тэдгээрийг холбогдох мэдээллээр хангах, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний онцлог хэрэгцээнд нийцүүлэн дохионы хэл, харилцах самбар, цахим хэрэгсэл ашиглан хүртээмжтэй мэдээлэх;

2.6.11.халдварт өвчин тархсан, голомттой бүсээс ирсэн агаарын хөлөгт халдваргүйтгэлийг эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлтэйгээр, хүний бие болон агаарын хөлгийн эд ангид сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй бодис хэрэглэн гүйцэтгэх;

2.6.12.агаарын хөлөгт шавж, мэрэгч устгах ажиллагааг тусгай зөвшөөрөл бүхий мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэхэд хяналт тавих;

2.6.13.Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөлийн хуралд оролцох.

2.7.Гаалийн байгууллага энэ журмын хүрээнд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.7.1. бараа бүтээгдэхүүний гаалийн бүрдүүлэлтийн явцыг шуурхай болгох зорилгоор орчин үеийн технологи, тоног төхөөрөмжийг ашиглаж, биет үзлэг шалгалтыг боловсронгуй болгох;

2.7.2. агаарын хөлөг, нисэх баг, зорчигч, тээш, ачаанд хийх үзлэг шалгалтыг чирэгдэл учруулахааргүй, хүний ялгаатай байдал, эрхэм чанарыг хүндэтгэн зохион байгуулах;

2.7.3. ачааг ирсэн даруйд гаалийн бүрдүүлэлтэд оруулж, 3 цагийн дотор холбогдох баримтыг бүрдүүлэн гаалийн хилээр нэвтрүүлсэн байхаар зохион байгуулж хэрэгжүүлэх;

2.7.4. улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон, хязгаарласан бараа бүтээгдэхүүн, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг илрүүлэх зорилгоор зорчигч, ачаа, шууданг үзэх, шалгах;

2.7.5. гаалийн хяналт, шалгалт, бүрдүүлэлтэд эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлж, хялбаршуулах;

2.7.6. улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон, хязгаарласан бараа, түүнд зөвшөөрөл олгох нөхцөл болон шаардагдах бичиг баримтын жагсаалтыг урьдчилан гаргаж, түгээх;

2.7.7. зорчигч гаальд мэдүүлэх бараа авч яваагүй тохиолдолд гаалийн мэдүүлэг бөглөхийг шаардахгүй байх;

2.7.8. Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын хавсралт 9 (Үйл ажиллагааг хялбарчлах)-д заасны дагуу агаарын хөлөг ирэх, явахад шаардлагатай мэдээллийг цахимаар хүртээмжтэй дамжуулах тоног төхөөрөмжтэй байх;

2.7.9. гадаадын агаарын тээвэрлэгч, түүний итгэмжилсэн байгууллагаар хүргүүлж байгаа газрын үйлчилгээний болон аюулгүй байдлын тоног төхөөрөмж, эд анги, сургалтын материал болон үзүүлэн таниулах материалыг гаалийн хялбаршуулсан бүрдүүлэлтээр шуурхай нэвтрүүлэх;

2.7.10. явах ачааны бүрдүүлэлтийг гаалийн бүрдүүлэлтийн аль ч цэг дээр хийхээр зохион байгуулах;

2.7.11.гаалийн хяналт, шалгалтыг үнэ төлбөргүй, шуурхай гүйцэтгэх;

2.7.12.гаалийн бүрдүүлэлтийг итгэмжлэгдсэн аж ахуйн нэгжид зориулан хялбаршуулах, гадаад худалдааны аюулгүй байдлыг хангах хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, тэдгээр зохицуулалтыг харилцан хүлээн зөвшөөрөх талаар бусад улстай хэлэлцээр байгуулах чиглэлээр ажиллах;

2.7.13.барааны гаалийн бүрдүүлэлтийг хялбаршуулахын тулд ачааны мэдээллийг урьдчилан авах, ачаа тээвэрлэгчдийн систем хоорондын харилцан ажиллагааг хангах, барааны шилжилт, хөдөлгөөнтэй холбоотой мэдээлэл солилцооны цахим системийг боловсронгуй болгох;

2.7.14.эрх бүхий төрийн байгууллагаас шаардсан ачаа болон агаарын хөлөг ирэх, буцахтай холбоотой мэдээллийг нэг цонхны үйлчилгээний системд байршуулах;

2.7.15.хилээр бараа нэвтрүүлэх хялбаршуулсан журмыг батлан хэрэгжүүлэх бөгөөд уг журамд дараах зохицуулалтыг тусгана:

2.7.15.1.улсын хилээр нэвтрүүлэх барааны мэдүүлэгт аль болох цөөн, шаардлагатай мэдээллийг оруулах;

2.7.15.2.барааны гаалийн бүрдүүлэлтийг эрх бүхий ажилтны албан байранд, эсхүл гаалийн хяналтын бүсэд хийх;

2.7.15.3.барааны мэдүүлэг нь эрх бүхий ажилтны бүртгэлд үндэслэх;

2.7.15.4.барааг улсын хилээр тодорхой хугацаанд, тогтмол давтамжтай нэвтрүүлэх бол нэг мэдүүлгээр гаалийн бүрдүүлэлт хийх.

2.7.16.агаарын хөлгийн ачаалалтад өөрчлөлт ороогүй буюу зорчигч, ачаа, шуудан, нөөц ачих, буулгах ажиллагаа явагдаагүй тохиолдолд хилийн хяналтын холбогдох байгууллага зөвхөн энэ тухай тэмдэглэгээ хийсэн ерөнхий мэдүүлгийг шаардах;

2.7.17.Гаалийн байгууллага зорчигч татвар төлөөгүй гэх үндэслэлээр агаарын тээвэрлэгчээс төлбөр, хураамж шаардахгүй байх;

2.7.18.хөдлөх чадвараа алдсан, осол, сүйрэлд орсон агаарын хөлөгт тусламж үзүүлэхээр ирсэн агаарын хөлөг болон агаарын хөлгийг засах, осол, сүйрлийг шинжлэн шалгах, хохирогчдыг эрэн хайх, авран туслах ажиллагаанд ашиглах багаж, сэлбэг хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг хялбаршуулсан бүрдүүлэлтээр улсын хилээр оруулж, гаргах;

2.7.19.Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөлийн хуралд оролцох.

2.8.Цагдаагийн байгууллага энэ журмын хүрээнд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.8.1.агаарын тээврийг хялбаршуулах эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох талаар холбогдох байгууллагад дэмжлэг үзүүлэх;

2.8.2.агаарын хөлөг болон нисэхийн байгууламжид хэв журам зөрчих, нийтийн эмх замбараагүй байдал үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох;

2.8.3.нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, хилийн хяналтын байгууллагууд болон холбогдох бусад байгууллагын ажилтнуудад эрх зүйн болон хэв журам зөрчсөн зорчигчийг илрүүлэх, саатуулах чиглэлээр сургалт зохион байгуулах;

2.8.4.хэв журам зөрчсөн зорчигчийг илрүүлэх, үүссэн нөхцөл байдлыг шийдвэрлэх сургалтад холбогдох байгууллагын албан хаагчдыг хамруулсан байх;

2.8.5.Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөлийн хуралд оролцох.

2.9.Нисэх буудал агаарын тээврийг хялбаршуулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

2.9.1хилийн хяналтын болон холбогдох байгууллагуудын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах “Нисэх буудлын үйл ажиллагааг хялбаршуулах журам”-ыг боловсруулан, мөрдөж ажиллах;

2.9.2. нисэх буудлын барилга байгууламжийн зохион байгуулалтыг оновчтой төлөвлөж зорчигч, тээш, ачааны урсгал, хөдөлгөөнийг зохицуулах;

2.9.3. нисэх буудалд үйлдэгдэх нислэгийн мэдээллийг зорчигч, үйлчлүүлэгчдэд цаг тухайд нь үнэн зөв, шуурхай мэдээлж байх тогтолцоо бүрдүүлэх;

2.9.4. агаарын хөлөг зогсоолд эргэлт хийх хугацааг хамгийн бага байхаар төлөвлөх, хуваарилах, газрын үйлчилгээг зохицуулан бэлэн байлгах;

2.9.5. нисэх буудлын тоног төхөөрөмжийг боловсронгуй болгох талаар холбогдох байгууллага, агаарын тээвэрлэгч болон нисэх буудалд үйлчилгээ явуулж байгаа бусад байгууллагатай зөвлөлдөх;

2.9.6. мансууруулах бодис, эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис зэрэг улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон эд зүйлс, аюултай ачаа, багаж, зэвсгийг илрүүлэх ажиллагааг түргэн шуурхай, үр дүнтэй гүйцэтгэх зориулалттай тоног төхөөрөмж ашиглахыг холбогдох байгууллагаас шаардах, талбайгаар хангах;

2.9.7. нисэх буудлын барилга байгууламж, үйлчилгээ хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан байх;

2.9.8. агаарын хөлгийн баг, тэдний тээшний үйлчилгээг хөнгөн шуурхай зохион байгуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

2.9.9. нисэхийн аюулгүй байдлын хориотой, хамгаалагдсан бүсийг иргэний нисэхийн ажиллагаанд саад учруулахгүйгээр төлөвлөх;

2.9.10. хилийн болон гаалийн хяналттай бүсийг нисэх буудал дахь хилийн хяналтын байгууллагатай хамтран төлөвлөх;

2.9.11. нисэх буудлын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж дараах шаардлагыг хангасан байна:

2.9.11.1. үйлчлүүлэгч нисэх буудалд зүг чигээ хялбар олох нөхцөлийг бүрдүүлж Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын шаардлага Док 9636-д нийцсэн тэмдэг, тэмдэглэгээг байрлуулах;

2.9.11.2.ирэх, явах нислэгийн аяллын дугаар, тооцоот болон бодит цаг, нислэгийн төлөв, агаарын хөлөгт суух гарцын талаарх мэдээллийг электрон самбарт байршуулах;

2.9.11.3.нисэхийн аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан тээшний агуулахтай байх;

2.9.11.4.тээш бүртгэх, дамжуулах, түгээх механикжсан тоноглолтой байх;

2.9.11.5.нисэх буудлын ачаалал, хүчин чадалд тохирсон автомашины түр болон урт хугацааны зогсоолтой байх;

2.9.11.6.ачаа, шуудангийн үйлчилгээ үзүүлэх, хадгалах болон хамгаалах шаардлага, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын стандартыг хангасан агуулахтай байх;

2.9.11.7.нисэх буудлаар үйлчлүүлэгчдэд зориулсан хангалттай тооны тээшний тэргэнцэртэй байх;

2.9.11.8.эрүүл ахуй, ариун цэврийн шаардлага хангасан заал, танхим болон ариун цэврийн өрөө, тоноглолтой байх;

2.9.11.9.хүн, мал, амьтан, ургамлын аюулгүй байдлыг хангах, хамгаалах, хадгалахад шаардлагатай халдвар хамгааллын дэглэмд тохирсон зориулалтын өрөө, тасалгааг тохижуулан бэлтгэсэн байх;

2.9.11.10.хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигч агаарын хөлөг болон зорчигч терминал хооронд хийх шилжилт хөдөлгөөнийг хялбаршуулж, босго, саадгүй, мэдрэгчтэй хаалгатай болгох, эсхүл тусгай зориулалтын өргөх систем, хөдөлгөөнт бусад хэрэгслээр тоноглох;

2.9.11.11.сонсголын болон харааны бэрхшээлтэй зорчигчид хамаарах мэдээллийг тэдний хэрэгцээ шаардлагыг хангасан хэлбэрээр хүргэх;

2.9.11.12.хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчийг угтах, үдэх цэг нь нисэх буудлын төв хаалгатай ойр, бартаа, саадгүй замтай байх;

2.9.11.13.хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчид зориулсан тээврийн хэрэгслийн зогсоолтой, зогсоолоос зорчигч терминалын барилга хүртэл бартаа, саадгүй замтай байх.

2.10.Энэ журмын хүрээнд үйл ажиллагаа явуулах байгууллагууд дараах ажлыг хамтран зохион байгуулж, гүйцэтгэлд нь хяналт тавина:

2.10.1.олон улсын явах нислэгийн зорчигчийн үйлчилгээг бүртгэлээс агаарын хөлөгт суух хүртэл 60 минут, ирэх нислэгийн зорчигчийн үйлчилгээг агаарын хөлгийн багтаамжаас үл хамааран 45 минутын хугацаанд нэвтрүүлэх чадамжтай байхаар зохион байгуулах;

2.10.2.цахим мэдээллийн солилцоог хялбарчлах зорилгоор төрийн байгууллага болон аж ахуйн нэгжүүд олон улсын түвшинд батлагдсан, холбогдох стандарт, гэрээнд нийцсэн мэдээллийн системийг ашиглах;

2.10.3.агаарын хөлөг зайлшгүй шалтгаанаар олон улсын хилийн боомтгүй нисэх буудалд буулт үйлдэх тохиолдолд буулт үйлдэх боломжоор хангах, залсоол бэлтгэх, агаарын хөлгийн баг, зорчигчдыг түр хугацаагаар буух талбайгаар хангаж, хяналтын үйл ажиллагааг шуурхай зохион байгуулах;

2.10.4.Зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн системийг 24 цагийн турш тасралтгүй ажиллагаатай байлгах нөхцөлийг бүрдүүлэх, системийг гэмтэл, саатлаас урьдчилан сэргийлэх, гэмтэл, саатал гарсан тохиолдолд мэдээлэх, хариу арга хэмжээ авах тогтолцоо бүрдүүлэх, хэвийн үйл ажиллагаанд шилжүүлэх нэмэлт төхөөрөмжтэй байх;

2.10.5.нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, газрын үйлчилгээний болон аялал жуулчлалын байгууллагууд хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчид тэдний хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн мэдээллийг өгөх, хүндэтгэн харьцах, бусад зорчигчийн адил тусламж, үйлчилгээ авах боломжоор хангах талаар хамтран ажиллах;

2.10.6.нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч болон газрын үйлчилгээний байгууллагууд хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчид үйлчлэх сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлж, ажилтнуудыг сургаж бэлтгэх, ур чадварыг баталгаажуулах.

2.11.Хилийн хяналтын байгууллага энэ журмын хүрээнд хамтран дараах арга хэмжээ авна:

2.11.1.дамжин өнгөрөх зорчигч, тээшийг аяллын эцсийн нисэх буудалд шалгах;

2.11.2.ачааны үзлэг, шалгалтыг нислэг саатахгүй байдлаар хамтран гүйцэтгэх;

2.11.3.агаарын хөлгийн баг, тэдний тээшийг хялбаршуулсан хэлбэрээр шалгах;

2.11.4.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрөх, бусад улсаас албадан гаргаж байгаа этгээдийн тээвэрлэлтийг хялбаршуулах, түүнийг харгалзах байгууллага, агаарын тээвэрлэгчид дэмжлэг үзүүлэх;

2.11.5.агаарын хөлгийн баг болон зорчигчийг хилийн хяналтын хоёр (улаан, ногоон) гарцын тогтолцоог ашиглан шалгах;

2.11.6.гамшгийн улмаас үүссэн хор хөнөөлийг арилгахад туслах гадаадын тусламжийн багийн бие бүрэлдэхүүнийг хилийн асуудлаар байгуулсан Монгол Улсын олон улсын гэрээний дагуу Засгийн газрын шийдвэрээр улсын хилээр хялбаршуулсан байдлаар нэвтрүүлэх;

2.11.7.агаарын хөлгийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд араб, хятад, англи, франц, орос, испани хэлээр үйлдсэн бичиг баримтыг хүлээн авах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд өөрийн улсын төрийн албан ёсны хэл дээрх аман болон бичгэн орчуулгыг шаардах;

2.11.8.ажилтнуудыг насанд хүрээгүй болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд анхаарал тавьж, тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд сургаж, бэлтгэсэн байх;

2.11.9.зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн өгөгдөл солилцох “Нэг цонхны үйлчилгээ”-г нэвтрүүлж, нэг нислэгийн зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийг дахин шаардахгүй байх, системийн гэмтэл, доголдлоос шалтгаалан мэдээллийг дамжуулаагүй, эсхүл дутуу, гэмтсэн мэдээлэл дамжуулсан тохиолдолд агаарын тээвэрлэгчид торгууль ногдуулахгүй байх;

2.11.10.зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийг цахим хэлбэрээр хүлээн авч байгаа тохиолдолд зорчигчийн манифестийг хэвлэмэл хэлбэрээр шаардахгүй байх;

2.11.11.“Зорчигчийн нэр, бүртгэлийн өгөгдөл” шаардахдаа Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Док 9944 “Зорчигчийн нэр бүртгэлийн өгөгдлийн удирдамж” болон “Зорчигчийн нэр бүртгэлийн мэдээг хэрэгжүүлэх удирдамж”-д тус тус нийцүүлэх;

2.11.12.зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн систем (API), Зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн интерактив систем (iAPI) болон Зорчигчийн нэр бүртгэлийн (PNR)-ийн стандарт бус хэсэг болох элементүүдээр хангахыг агаарын тээвэрлэгчдээс шаардахгүй байх;

2.11.13.мэдээллийг цуглуулах, дамжуулахдаа нууцлал, аюулгүй байдлыг үндэсний болон бусад улсын системийн хүрээнд авч үзэж, зорчигчийн нэр, бүртгэлийн өгөгдөл солилцохыг хориглодог улстай эрх зүйн шаардлагаа уялдуулах талаар хамтран ажиллах;

2.11.14.ирсэн болон дамжин өнгөрсөн зорчигч бичиг баримтын зөрчилтэй болох нь илэрсэн тохиолдолд тухайн зорчигчийн бичиг баримтыг урьдчилан шалгаж, шаардлагатай арга хэмжээ авсан болохоо нотолж чадвал агаарын тээвэрлэгчид торгууль ногдуулахгүй байх;

2.11.15.улсын хилээр нэвтрэх агаарын хөлгийн баг болон зорчигчийг шалгах ажиллагааг нисэхийн аюулгүй байдал, хилийн халдашгүй байдал, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлт болон цагаачлалын хяналтыг харгалзан оновчтой зохион байгуулах;

2.11.16.улсын хилээр зорчигч, тээшийг нэвтрүүлэхдээ Монгол Улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн хүчин төгөлдөр аяллын бичиг баримт, шаардлагатай бол Монгол Улсын хилээр орох/гарах визнээс өөр баримт бичиг шаардахгүй байх;

2.11.17.ердийн нөхцөлд зорчигчийн тээшинд үзлэг, шалгалт хийхдээ өөрийг нь заавал байлцуулахыг шаардахгүй байх;

2.11.18.гааль, хилийн мэргэжлийн хяналтын байгууллага агаарын хөлгийн баг болон зорчигчоос зайлшгүй мэдүүлбэл зохих бараа авч яваагаас бусад тохиолдолд мэдүүлэг бөглөхийг шаардахгүй байх;

2.11.19.гааль болон хилийн мэргэжлийн хяналтын байгууллага хяналт, шалгалтын үйл ажиллагаандаа эрсдэлийн үнэлгээний тогтолцоог нэвтрүүлж, хоёр гарцын тогтолцоог ашиглах;

2.11.20.агаарын хөлгийн багийн гишүүд болон зорчигчийн аяллын бичиг баримтыг шалгасан дарууд эзэнд нь эргүүлэн гардуулах;

2.11.21.хилийн хяналтын байгууллага нисэх буудалтай хамтран агаарын хөлгийн баг, шилжин суух болон дамжин өнгөрөх зорчигчийг хилийн хяналтын шалгалтаар оруулахгүй байх;

2.11.22.Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 37.1.2-т заасны дагуу ташаарч тээвэрлэгдсэн тээшийг эзэнд нь хүргэх агаарын тээвэрлэгчид татвар, хураамж, шимтгэл ногдуулахгүй байх;

2.11.23.олон улсын нислэгээр ирсэн, эзэнд нь олгохгүйгээр дараагийн нислэгээр явуулах тээшийг нисэхийн аюулгүй байдлын болон гааль, хилийн мэргэжлийн хяналтын байгууллага шалгах шаардлагагүй гэж үзсэн тохиолдолд хяналт шалгалтаар оруулахгүйгээр дараагийн нислэгийн тээвэрлэлтэд хүлээлгэн өгөх бөгөөд хэрэв нэг нислэгээс нөгөө нислэгт шууд дамжуулах боломжгүй бол аюулгүй байдлын шаардлага хангасан зориулалтын агуулахад хадгалах;

2.11.24.ачаа болон бусад эд зүйлсийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үзлэг, шалгалтын үйл ажиллагааг шуурхай байдлаар зохион байгуулах асуудлыг агаарын тээвэрлэгч болон бусад оролцогч байгууллагатай зөвлөлдөн хэрэгжүүлэх;

2.11.25.Гаалийн байгууллага агаарын хөлөгт ачсан ачааг дахин шалгах шаардлага гарсны улмаас нислэг саатах нөхцөл үүсвэл агаарын тээвэрлэгч уг ачааг шалгуулахаар буулгаж, нислэгээ саатуулахгүйгээр үргэлжлүүлэх;

2.11.26.Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон зорчигч илэрсэн тохиолдолд агаарын тээвэрлэгч болон хил хамгаалах байгууллагад нэн даруй мэдэгдэж, буцаах бичгийн хамт хүлээлгэн өгөх;

2.11.27.агаарын хөлгийн осол, сүйрэлд өртсөн зорчигчийн гэр бүлийн гишүүнийг хялбарчилсан хэлбэрээр улсын хилээр түр нэвтрүүлэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд виз олгох асуудлыг холбогдох байгууллага шуурхай шийдвэрлэх;

2.11.28.агаарын хөлгийн осол, сүйрэлд өртсөн хүн, амьд үлдсэн зорчигч, тэдний гэр бүлийн гишүүн, харьяалах улсын албан ёсны төлөөлөгч, агаарын хөлөг эзэмшигчийг түр хугацаагаар нэвтрүүлж, хилийн хяналт шалгалтыг хялбаршуулсан байдлаар гүйцэтгэх;

2.11.29.Ерөнхий газар нь хилийн хяналтын байгууллагуудтай хамтран “Хилийн боомтгүй аэродромд аргагүйдсэн буулт үйлдсэн агаарын хөлөгт хилийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх журам”-ыг боловсруулж батлах бөгөөд уг журмаар дараах үйл ажиллагааг зохицуулна:

2.11.29.1.Агаарын хөлөг аргагүйдсэн буулт үйлдсэнээс хойш 6 цагийн дотор нислэгээ үргэлжлүүлэх боломжтой тохиолдолд авах арга хэмжээ;

2.11.29.2.Агаарын хөлөг аргагүйдсэн буулт үйлдсэнээс хойш 6 цагаас дээш хугацаагаар саатах, эсхүл нислэгээ цаашид үргэлжлүүлэх боломжгүй тохиолдолд авах арга хэмжээ.

2.11.30.Монгол Улс болон гадаад улсад тохиолдсон гамшиг, онцгой байдлын үед тусламж үзүүлэх агаарын хөлгийн нислэгийн аюулгүй байдлыг хангаж, үйл ажиллагааг хялбаршуулах;

2.11.31.Монгол Улсын хилээр нэвтэрч байгаа агаарын хөлгийн багаас ерөнхий мэдүүлэг, зорчигчийн манифест, шуудангийн мэдүүлгийн хуудас, ачааны дагалдах хуудас, нислэгийн үед хэрэглэх хүнс, барааны нөөцийн маягтын дагуу бөглөсөн, тоо ширхэг, гарал үүслийг агуулсан жагсаалтаас өөр нэмэлт мэдээлэл шаардахгүй байх.

Гурав.Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөл,
түүний үүрэг

3.1.Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын хавсралт 9 (Үйл ажиллагааг хялбарчлах)-ийн Стандарт 8.19, Зөвлөмж 8.21-ийн дагуу иргэний нисэх, гадаад хэрэг, хууль зүй, хүнс, хөдөө аж ахуй, байгаль орчин, аялал жуулчлал, эрүүл мэнд, улсын бүртгэл, гааль, цагдаа, хил хамгаалах, хилийн мэргэжлийн хяналт, онцгой байдлын байгууллага болон хуваарьт нислэг гүйцэтгэдэг агаарын тээврийн байгууллагуудын төлөөлөл бүхий Агаарын тээврийг хялбаршуулах зөвлөл (цаашид “Зөвлөл” гэх) ажиллана.

3.2.Зөвлөл нь жилд 2-оос доошгүй удаа хуралдах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд ээлжит бус хуралдааныг зохион байгуулна.

3.3.Зөвлөл нь агаарын тээврийг хялбаршуулах, нислэгийн саатлаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр эрх бүхий байгууллагуудын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулна.

3.4.Зөвлөлийн дарга нь иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн байна.

3.5.Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг энэ журмын 4.1-д заасан байгууллагын удирдлагатай зөвшилцсөний үндсэн дээр Зөвлөлийн дарга батална.

3.6.Зөвлөлийн гишүүн нь Зөвлөлийн хуралдаанд биечлэн оролцох бөгөөд боломжгүй тохиолдолд төлөөлөх хүнийг оролцуулж болох бөгөөд тэр нь тухайн байгууллагын нэрийн өмнөөс мэдэгдэл хийх, албан ёсны санал өгөх эрх бүхий албан тушаалтан байна. Зөвлөлийн хуралдаанд шинжээч, мэргэжилтэн урьж оролцуулж болно.

3.7.Зөвлөл дараах эрхтэй:

3.7.1.агаарын тээврийг хялбаршуулахтай холбоотой үйл ажиллагаа, арга хэмжээ, түүнтэй холбогдон гарсан эрх зүйн болон удирдлагын бичиг баримт нь олон улсын стандарт, үндэсний хууль тогтоомжид нийцэж байгаа эсэхэд хяналт тавих;

3.7.2.олон улсын нислэгтэй холбоотой үйл ажиллагааг хялбаршуулах талаар санал боловсруулж, эрх бүхий байгууллагаар шийдвэрлүүлэх;

3.7.3.агаарын тээврийг хялбаршуулахтай холбоотой өөрчлөлтийн тухай яам, Засгийн газрын агентлагуудыг мэдээллээр хангах, зөвлөмж хүргүүлэх;

3.7.4.энэ журмыг хэрэгжүүлэхэд байгууллага хоорондын уялдаа холбоог хангах, хамтын ажиллагааны хүрээг тогтоох;

3.7.5.агаарын тээврийг хялбаршуулахтай холбоотой үйл ажиллагаа, арга хэмжээ нь Монгол Улсын аялал жуулчлал, олон улсын худалдааны хөгжилд нөлөөлөх нөлөөллийг тодорхойлох, үнэлгээ өгөх;

3.7.6.мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын тээвэрлэлт, хууль бус цагаачлал, хуурамч бичиг баримтаар зорчих зэрэг зөрчил гарахаас урьдчилан сэргийлэх;

3.7.7.агаарын тээврийг хялбаршуулах зорилгоор техник, технологийн шинэчлэлт хийх, барилга байгууламж барьж байгуулах, эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох талаар зөвлөгөө өгөх, дэмжлэг үзүүлэх.

3.8.Зөвлөл нь “Зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн интерактив систем”-ийг нэвтрүүлэхдээ агаарын тээвэрлэгчийн хэрэглэж байгаа систем, техникийн шаардлагуудад үзүүлэх нөлөөг аль болох бага байлгах, Дэлхийн гаалийн байгууллага, Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллага, Олон улсын агаарын тээврийн холбооноос баталсан зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн удирдамжид нийцүүлэх, хэрэглэгч байгууллагуудын хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн бүтцийг тодорхойлж, тэдгээрийн нэрийн өмнөөс мэдээллийн өгөгдлийг хүлээн авах Засгийн газрын агентлагийг тодорхойлно.

3.9.Хөгжлийн бэрхшээлтэй зорчигчийн хэрэгцээнд нийцсэн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад шаардлагатай зөвлөмжийг өгөх, нийтийн тээврийн хэрэгслийн хүртээмж хязгаарлагдмал тохиолдолд зохицуулалт хийх, эсхүл уян хатан төлбөрийн нөхцөлтэй тусгай тээврийн хэрэгслээр үйлчлэх арга хэмжээ авна.

3.10.Агаарын тээвэрлэгчдээс “Зорчигчийн урьдчилсан мэдээлэл”, “Зорчигчийн урьдчилсан мэдээллийн интерактив систем”, “Зорчигчийн нэр бүртгэлийн өгөгдөл” солилцохыг шаардахдаа нисэх багийн мэдээллийн бүхий л шаардлагыг холбогдох хуулийн хүрээнд хангах нийтлэг өгөгдлийн дамжуулалт бүхий стандартчилагдсан мэдээллийг тусд нь, эсхүл нэгтгэн оруулахыг оролцогч талуудад зөвшөөрсөн зорчигчийн өгөгдлийн нэг цонхны системийг бий болгоно.

3.11.Агаарын тээвэрлэгч нь зорчигчийн тухайн аялалд хүчинтэй аяллын бичиг баримт болон аяллын хоёрдогч бичиг баримт (буцах үнэмлэх)-ыг үндэслэн зорчигчийн урьдчилсан бодит мэдээллийг цуглуулан, мэдээллээр хангагдсан тохиолдолд зорчигчийн мэдээлэл солилцоонд үүссэн үл тохиролд агаарын тээвэрлэгчид торгууль оногдуулахгүй буюу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхгүй.

Дөрөв.Нислэгийн төлөвлөлт, зөвшөөрөл олгох

4.1.Агаарын хөлгийг улсын хилээр нэвтрүүлэхтэй холбоотой бичиг баримт нь дараах хэлбэртэй байж болно:

4.1.1.цахим;

4.1.2.цаасан дээр үйлдэж, цахим сүлжээгээр шилжүүлсэн;

4.1.3.Олон улсын иргэний нисэхийн тухай Чикагогийн конвенцын хавсралт 9-д заасан маягтын дагуу гараар бичсэн.

4.2.Ерөнхий газар нислэгийн төлөвлөлт, зөвшөөрөл олгох ажиллагааг хялбаршуулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

4.2.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдэгдэх захиалгат болон онцгой, тусгай үүргийн, ерөнхий зориулалтын нислэгт зөвшөөрөл олгохтой холбоотой мэдээллийг Нисэхийн мэдээллийн эмхтгэлд (Aeronautical Information Publication) тусган хэвлүүлж тараах;

4.2.2.хилийн хяналтын болон холбогдох бусад байгууллагад ирэх, явах, дамжин өнгөрөх нислэгийн талаар мэдээлэх;

4.2.3.төрийн айлчлалын буюу онцгой үүргийн нислэгээс бусад нислэгийн захиалгыг Засгийн газрын шугамаар дамжуулан авахыг шаардахгүй байх;

4.2.4.Монгол Улсын агаарын зайгаар дамжин өнгөрөх, эсхүл техникийн түр буулт үйлдэх агаарын хөлөгт нислэгийн зөвшөөрөл олгохдоо нислэгийн төлөвлөгөөнд тусгаснаас өөр мэдээлэл шаардахгүйгээр, захиалгыг хүлээн авсан өдрөөс хойш ажлын 3 хоногийн дотор шийдвэрлэхээр зохицуулах;

4.2.5.дамжин өнгөрөх, эсхүл техникийн түр буулт хийх агаарын хөлгийн хувьд нислэгийн төлөвлөгөөг Монгол Улсын агаарын зайд орж ирэхээс 2-оос багагүй цагийн өмнө урьдчилан мэдэгдсэн байхаар, нислэгийн төлөвлөгөөнд өөрчлөлт орсон тохиолдолд түүнээс илүү хугацааг шаардаж болохоор зохицуулах.

4.2.6.Нислэгийн зөвшөөрөл олгохдоо дараах зарчмыг баримтална:

4.2.6.1.нислэгийн захиалга авч, шуурхай шийдвэрлэх тогтолцоотой байх;

4.2.6.2.хуваарьт нислэгийг тодорхой хугацаа буюу нислэгийн тоо зааж багцалсан хэлбэрээр олгох;

4.2.6.3.төлбөр, хураамж шаардахгүй байх.

Тав.Журмын хэрэгжилтэд хяналт тавих

5.1.Зөвлөлийн гишүүн байгууллага хилийн хяналт болон бусад үйл ажиллагаа, агаарын тээврийг хялбаршуулах талаар энэ журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах санал, төслийг тус тусын чиг үүргийн дагуу боловсруулж Зөвлөлд хүргүүлж болно.

5.2.Зөвлөлд төлөөлөл бүхий байгууллага энэ журмыг тус тусын чиг үүргийн дагуу хэрэгжүүлж ажиллана.

5.3.Зөвлөл журмын хэрэгжилтэд хяналт тавих бөгөөд Ерөнхий газар энэ журмын хүрээнд хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааны тайланг жилд нэг удаа Зөвлөлд хүргүүлнэ.

Зургаа.Санхүүжилт

6.1.Энэ журамд заасан үүрэг хүлээсэн байгууллага хариуцсан үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг жил бүр төсөвтөө тусган санхүүжүүлнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ

ЦӨМИЙН ЗЭВСГИЙГ ХОРИГЛОХ ТУХАЙ ГЭРЭЭ

Энэхүү гэрээний Оролцогч улсууд нь,

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрмийн зорилго, зарчмуудыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмрээ оруулахад шийдвэр төгс байж,

Цөмийн зэвсгийг аливаа байдлаар хэрэглэснээс үүдэн гарах хүмүүнлэгийн сүйрлийн үр дагаварт сэтгэл гүнээ зовниж, цөмийн зэвсгийг бүрэн устгах нэн шаардлага нь ийм зэвсгийг ямар ч нөхцөлд, дахин хэзээ ч хэрэглэхгүй байх цорын ганц баталгаа болохыг хүлээн зөвшөөрч,

Цөмийн зэвсгийг үргэлжлүүлэн хадгалж байгаагаас учрах, тэр дундаа гэнэтийн осол, алдаатай тооцоо, эсхүл зохион бүтээснээс шалтгаалан цөмийн зэвсгийн аливаа дэлбэрэлт үүсэх эрсдэлийг санаж,

эдгээр эрсдэл нь нийт хүн төрөлхтний аюулгүй байдалд хамааралтайг, мөн бүх улс орнууд цөмийн зэвсгийг аливаа хэлбэрээр хэрэглэхээс урьдчилан сэргийлэх үүрэг хариуцлагыг хамтран хүлээнэ гэдгийг онцлон тэмдэглэж,

Цөмийн зэвсгийн сүйрлийн үр дагаврыг зохих түвшинд бүрэн арилгаж чадахгүй бөгөөд улс хоорондын хил хязгаарыг давж, хүний эсэн мэнд амьдрах, байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн хөгжил, дэлхийн эдийн засаг, хүнсний аюулгүй байдал, өнөөгийн болон хойч үеийнхний эрүүл мэндэд ноцтой үр дагавар учруулж, ялангуяа, ионжуулагч цацрагийн үр нөлөөгөөр охид эмэгтэйчүүдэд харьцуулшгүй сөрөг нөлөө үзүүлэхийг ухамсарлан ойлгож,

Цөмийн зэвсгийг хураах ёс зүйн шаардлага байгааг зөвшөөрч, үндэсний болон хамтын аюулгүй байдлын ашиг сонирхлын аль алинд нь нийцсэн дэлхий нийтийн хүсэл эрмэлзэл болох цөмийн зэвсгээс ангид дэлхий ертөнцийг бий болгох, хадгалж хамгаалах нь нэн тэргүүний тулгамдсан асуудал болохыг хүлээн зөвшөөрч,

Цөмийн зэвсэг хэрэглэсний улмаас хохирсон хохирогчид (хибакуша нар), түүнчлэн цөмийн зэвсгийн туршилтад өртсөн тэдэнд хүлээн зөвшөөрөх боломжгүй зовлон, хохирол учирсныг санаж,

Цөмийн зэвсэгтэй холбоотой үйл ажиллагааны улмаас уугуул иргэдэд харьцуулшгүй сөрөг нөлөө үзүүлж буйг хүлээн зөвшөөрч,

Бүх улс хүчин төгөлдөр үйлчилж буй олон улсын эрх зүй, түүний дотор олон улсын хүний эрхийн болон хүмүүнлэгийн эрх зүйн хэм хэмжээг байнга дагаж мөрдөх шаардлагатайг дахин нотолж,

Олон улсын хүмүүнлэгийн эрх зүйн зарчим, хэм хэмжээнд, тухайлбал, зэвсэгт мөргөлдөөнд оролцогч талуудын байлдааны арга, эсхүл хэрэгслээ сонгох эрх нь хязгааргүй биш гэсэн зарчим, байлдагч, энгийн иргэнийг ялгах журам, байлдааны бус зориулалтаар дайралт хийхийг хориглох, дайралтад тохирсон, урьдчилан анхааруулах журам, үлэмж гэмтэл, эсхүл бага хохирол учруулахуйц шинжтэй зэвсэг хэрэглэхийг хориглох, байгаль орчныг хамгаалах журмыг үндэслэн,

Цөмийн зэвсгийг аливаа хэлбэрээр хэрэглэх нь зэвсэгт мөргөлдөөний үед дагаж мөрдөх олон улсын эрх зүйн хэм хэмжээ, ялангуяа олон улсын хүмүүнлэгийн эрх зүйн зарчим, хэм хэмжээг зөрчсөн аливаа үйлдэл хэмээн үзэж,

Цөмийн зэвсгийг аливаа байдлаар хэрэглэх нь хүмүүнлэгийн зарчим, нийтийн ухамсрын шаардлагад ч мөн үл нийцнэ гэдгийг нотолж,

Улсууд нь Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрмийн дагуу улс хоорондын харилцаанд аливаа улсын нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал, улс төрийн бие даасан байдлын эсрэг хүч хэрэглэхээр заналхийлэх буюу хүч хэрэглэх, эсхүл Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын зорилготой үл нийцэх бусад үйлдлээс татгалзах ёстой бөгөөд олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг тогтоох, хадгалж хамгаалахдаа дэлхийн хүний болон эдийн засгийн нөөцийг зэвсэглэлд хамгийн бага хэмжээгээр чиглүүлэх ёстойг санаж,

1946 оны 1 дүгээр сарын 24-ний өдөр баталсан Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн анхны тогтоол, цөмийн зэвсгийг устгахыг уриалсан дараа дараагийн тогтоолуудыг мөн санаж,

Цөмийн зэвсэг хураах явц удаан өрнөж байгаад, цэргийн болон аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, номлол, бодлогод цөмийн зэвсгийн талаар найдлага тавьсаар байгаад, мөн эдийн засгийн болон хүний нөөцийг цөмийн зэвсгийн үйлдвэрлэл, хадгалалт, шинэчлэл хийхэд зарцуулж буйд санаа зовниж,

Заавал дагаж мөрдөх эрх зүйн аргаар цөмийн зэвсгийг хориглох нь дэлхий ертөнцийг цөмийн зэвсгээс бүрэн ангижруулах, бататган хамгаалах, тэр дундаа цөмийн зэвсгийг устгах үйл явцыг эргэлт буцалтгүйгээр, хяналттай, ил тод хэрэгжүүлэхэд чухал хувь нэмэр болно гэдгийг хүлээн зөвшөөрч, энэ чиглэлээр ажиллахад шийдвэр төгс байж,

Олон улсын хатуу чанд, үр нөлөөтэй хяналтын дор зэвсгийг бүх нийтээр, бүрэн хураах чиглэлд үр дүнтэй, ахиц дэвшил гаргахуйц арга хэмжээ авахад шийдвэр төгс байж,

Олон улсын хатуу чанд, үр нөлөөтэй хяналтын дор цөмийн зэвсгийг түүний бүхий л асуудлынх нь хүрээнд хураахад чиглэсэн яриа хэлэлцээг үнэнч шударгаар явуулах, үр дүнд хүргэх үүрэгтэй болохыг дахин нотолж,

Цөмийн зэвсэг хураах, үл дэлгэрүүлэх дэглэмийн үндэс болсон Цөмийн зэвсгийг үл дэлгэрүүлэх тухай гэрээг бүрэн, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нь олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг бэхжүүлэхэд нэн чухал үүрэг гүйцэтгэнэ гэдгийг дахин нотолж,

Цөмийн зэвсэг хураах, үл дэлгэрүүлэх дэглэмийн үндсэн бүрэлдэхүүн болох Цөмийн туршилтыг бүрэн хориглох тухай гэрээ, түүний хяналтын дэглэмийн онцгой ач холбогдлыг хүлээн зөвшөөрч,

Бүс нутгийн холбогдох улсууд сайн дурын үндсэн дээр тохиролцож, олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн цөмийн зэвсгээс ангид бүсүүдийг байгуулсан нь дэлхийн болон бүс нутгийн энх тайван, аюулгүй байдлыг бэхжүүлж, цөмийн зэвсэг үл дэлгэрүүлэх дэглэмийг бататган, цөмийн зэвсэг хураах зорилгыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмэр оруулна гэдэгт итгэлтэй байгаагаа дахин нотолж,

Энэхүү гэрээний аль ч заалт нь цөмийн эрчим хүчийг энхийн зорилгоор, үл ялгаварлах үүднээс судалгааг хөгжүүлэх, үйлдвэрлэл явуулах, ашиглах тухай Оролцогч улсуудын салшгүй эрхийг хөндөнө хэмээн тайлбарлах ёсгүйг онцлон тэмдэглэж,

Эмэгтэй, эрэгтэй хүмүүсийн эрх тэгш, бүрэн, идэвхтэй оролцоо нь энх тайван, аюулгүй байдлыг тогтвортой хангах, бэхжүүлэхэд чухал хүчин зүйл гэдгийг хүлээн зөвшөөрч, цөмийн зэвсгийг хураахад эмэгтэйчүүдийн идэвхтэй оролцоог дэмжиж, бэхжүүлэхээ нотолж,

Энх тайван, зэвсэг хураах боловсролын бүхий л салбар, цөмийн зэвсгийн эрсдэл, үр дагаврын талаарх ойлголтыг өнөөгийн болон хойч үедээ түгээхийн чухалыг мөн хүлээн зөвшөөрч, энэхүү гэрээний зарчим, хэм хэмжээг түгээн дэлгэрүүлэх үүрэг хүлээж байгаагаа нотолж,

Цөмийн зэвсгийг бүрэн устгах уриалгаар нотлогдож байгаа хүмүүнлэгийн зарчмуудыг хэрэгжүүлэхэд олон нийтийн ухамсар чухал үүрэгтэйг тэмдэглэж, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, Олон улсын Улаан загалмай, Улаан хавирган сар хөдөлгөөн, олон улсын болон бүс нутгийн бусад байгууллага, төрийн бус байгууллагууд, шашны удирдагчид, парламентын гишүүд, эрдэмтэн судлаачид, хибакүша нарын энэ чиглэлд гаргаж буй хүчин чармайлтыг үнэлж дараах зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

1 дүгээр зүйл Хориглох зүйлс

1. Оролцогч улс бүр хэзээ ч, ямар ч нөхцөлд дараах арга хэмжээг авахгүй. Үүнд:

а) цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж боловсруулах, турших, гаргаж авах, үйлдвэрлэх, өөр арга замаар олж авах, эзэмших, эсхүл нөөцлөх;

б) цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг хүлээн авагч аль нэг талд шилжүүлэх, эсхүл ийм зэвсэг, тэсрэх төхөөрөмжийг шууд буюу шууд бусаар хянах;

в) цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг шилжүүлэн авах, шууд буюу шууд бусаар хянах;

г) цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг хэрэглэх, эсхүл хэрэглэхээр заналхийлэх;

д) энэхүү гэрээний дагуу Оролцогч улсад хориглосон аливаа үйл ажиллагаанд аль нэг этгээд оролцоход ямар нэгэн байдлаар туслах, дэмжих, эсхүл өдөөн турхирах;

е) энэхүү гэрээний дагуу Оролцогч улсад хориглосон аливаа үйл ажиллагаанд оролцохоор аль нэг этгээдээс ямар нэгэн байдлаар аливаа тусламж хүсэх, эсхүл авах;

ё) цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг өөрийн нутаг дэвсгэрт, эсхүл өөрийн харьяалал буюу хяналтад нь байдаг аль нэг газарт байрлуулах, суурилуулах, эсхүл байршуулахыг зөвшөөрөх.

2 дугаар зүйл Мэдэгдэл

1. Оролцогч улс бүр энэхүү гэрээ нь тухайн Оролцогч улсын хувьд хүчин төгөлдөр болсноос хойш 30 хоногийн дотор Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад дараах зүйлийг тусгасан мэдэгдэл хүргүүлнэ. Үүнд:

(а) Энэхүү гэрээ Оролцогч тухайн улсын хувьд хүчин төгөлдөр болохоос өмнө цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн тэсрэх төхөөрөмж эзэмшиж байсан, мэдэлдээ буюу хяналтдаа байлгаж байсан эсэх, цөмийн зэвсгийн хөтөлбөрөө түүний дотор цөмийн зэвсэгтэй холбоотой бүх байгууламжаа устгасан, эсхүл эргэлт буцалтгүйгээр хөрвүүлсэн эсэхээ зарлан мэдэгдэх;

(б) 1 дүгээр зүйлийн (а) заалтаас үл хамааран аливаа цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж эзэмшиж байгаа, мэдэлдээ буюу хяналтдаа байлгаж байгаа эсэхээ зарлан мэдэгдэх;

(в) 1 дүгээр зүйлийн (ё) заалтаас үл хамааран өөрийн улсын нутаг дэвсгэрт эсхүл өөрийн харьяалалд буюу хяналтад нь байдаг газарт, эсхүл нөгөө улсын эзэмшдэг, мэдэлд нь буюу хяналтад нь байдаг нутаг дэвсгэрт цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж байгаа эсэхийг зарлан мэдэгдэх.

2. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга хүлээн авсан бүх мэдэгдлийг Оролцогч улсуудад хүргүүлнэ.

3 дугаар зүйл Баталгаа

1. Гэрээний 4 дүгээр зүйлийн 1, 2 дахь заалт хамаарахгүй Оролцогч улс бүр наад зах нь энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болох үед мөрдөж байсан Олон улсын атомын энергийн агентлагийн Иж бүрэн баталгааны хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээ хадгалж үлдээх ба энэ нь цаашид баталж болох аливаа холбогдох нэмэлт баримт бичигт сөргөөр нөлөөлөхгүй.

2. Гэрээний 4 дүгээр зүйлийн 1, 2 дахь заалт хамаарахгүй Оролцогч улс бүр Олон улсын атомын энергийн агентлагтай бүх талыг хамарсан Иж бүрэн баталгааны хэлэлцээр (INFCIRC/153 (Засварласан)) байгуулаагүй бол тийм хэлэлцээрийг түүнтэй байгуулж хүчин төгөлдөр болгоно. Ийм хэлэлцээр байгуулах яриа хэлэлцээг тухайн Оролцогч улсын хувьд энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш 180 хоногийн дотор эхлүүлнэ. Тэрхүү хэлэлцээр нь тухайн Оролцогч улсын хувьд энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш 18 сарын дотор хүчин төгөлдөр болно. Улмаар Оролцогч улс бүр хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээ өөртөө хадгалж үлдээх ба энэ нь ирээдүйд баталж болох аливаа холбогдох нэмэлт баримт бичигт сөргөөр нөлөөлөхгүй.

4 дүгээр зүйл Цөмийн зэвсгийг бүрэн устгахын төлөө

1. 2017 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрөөс хойш цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг эзэмшсэн, мэдэлдээ, эсхүл хяналтдаа байлгаж байсан ба энэхүү гэрээ тухайн улсын хувьд хүчин төгөлдөр болохоос өмнө цөмийн зэвсгийн хөтөлбөрөө, түүний дотор цөмийн зэвсэгтэй холбоотой бүх байгууламжаа устгасан, эсхүл эргэлт буцалтгүйгээр хөрвүүлсэн Оролцогч улс бүр өөрийн цөмийн зэвсгийн хөтөлбөрөө эргэлт буцалтгүйгээр устгасан эсэхийг магадлан шалгуулах зорилгоор энэ зүйлийн 6 дахь заалтын дагуу томилогдох олон улсын эрх бүхий байгууллагатай хамтран ажиллана. Олон улсын эрх бүхий байгууллага нь тайлангаа Оролцогч улсуудад хүргүүлнэ. Тийм Оролцогч улс нь зарласан цөмийн материалыг энхийн зорилгоор явуулж буй цөмийн үйл ажиллагаанаас өөр зорилгод ашиглахгүй байх, Оролцогч улсад бүхэлдээ зарлагдаагүй цөмийн материал, эсхүл үйл ажиллагаа байхгүй гэсэн найдвартай баталгаа гаргахад хангалттай Иж бүрэн баталгааны хэлэлцээрийг Олон улсын атомын энергийн агентлагтай байгуулна. Ийм хэлэлцээр байгуулах яриа хэлэлцээг тухайн Оролцогч улсын хувьд энэ гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш 180 хоногийн дотор эхлүүлнэ. Тухайн

Оролцогч улсын хувьд энэ гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш 18 сарын дотор тэрхүү хэлэлцээр нь хүчин төгөлдөр болно. Улмаар Оролцогч улс наад зах нь эдгээр баталгаа гаргах үүргээ өөртөө хадгалж үлдэх ба энэ нь ирээдүйд баталж болох аливаа холбогдох нэмэлт баримт бичигт сөргөөр нөлөөлөхгүй.

2. Гэрээний 1 дүгээр зүйлийн (а) заалтаас үл хамааран цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж эзэмшдэг, мэдэлдээ, эсхүл хяналтдаа байлгадаг Оролцогч улс бүр тэдгээрийг ажиллагааны бэлэн байдлаас нь нэн даруй гаргаж, аль болох богино хугацаанд, гэхдээ Оролцогч улсуудын анхны уулзалтаас тогтоосон цаад хугацаанаас хэтрүүлэлгүй устгах ба энэ ажлыг Оролцогч улсын цөмийн зэвсгийн хөтөлбөрийг хяналтын дор эргэлт буцалтгүйгээр устгах, тэр дундаа цөмийн зэвсэгтэй холбоотой бүх байгууламжийг устгах буюу эргэлт буцалтгүйгээр хөрвүүлэх ажлыг заавал дагаж мөрдөх эрх зүйн хэм хэмжээ, тодорхой цаг хугацаат төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэнэ. Оролцогч улс төлөвлөгөөгөө тухайн Оролцогч улсын хувьд энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш 60 хоногийн дотор Оролцогч улсуудад, эсхүл тэдний томилсон олон улсын эрх бүхий байгууллагад хүргүүлнэ. Улмаар төлөвлөгөөг олон улсын эрх бүхий байгууллагатай хэлэлцэн тохиролцож, Оролцогч улсуудын дараагийн уулзалт, эсхүл аль түрүүлж болох хянан хэлэлцэх бага хуралд хүргүүлж, холбогдох журмын дагуу батлуулна.

3. Дээрх 2 дахь заалт хамаарах Оролцогч улс зарласан цөмийн материалаа энхийн зорилгоор явуулж буй цөмийн үйл ажиллагаанаас өөр зорилгод ашиглахгүй байх, тухайн улсад бүхэлдээ зарлагдаагүй цөмийн материал, эсхүл үйл ажиллагаа байхгүй гэдэгт найдвартай баталгаа гаргах үүднээс Олон улсын атомын энергийн агентлагтай Иж бүрэн баталгааны хэлэлцээр байгуулна. Ийм хэлэлцээр байгуулах яриа хэлэлцээг 2 дахь заалтад дурдсан төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж дуусах өдрөөс хэтрүүлэхгүйгээр эхлүүлнэ. Тэрхүү хэлэлцээр нь яриа хэлэлцээ эхэлсэн өдрөөс хойш 18 сарын дотор хүчин төгөлдөр болно. Улмаар тухайн Оролцогч улс наад зах нь эдгээр баталгаа гаргах үүргээ өөртөө хадгалж үлдэх ба энэ нь ирээдүйд баталж болох аливаа холбогдох нэмэлт баримт бичигт сөргөөр нөлөөлөхгүй. Энэ хэсэгт дурдсан хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсны дараа Оролцогч улс энэ зүйлд заасан үүргээ биелүүлсэн тухай сүүлчийн мэдэгдлээ Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хүргүүлнэ.

4. 1 дүгээр зүйлийн (б) ба (ё) заалтаас үл хамааран өөрийнх нь нутаг дэвсгэрт, эсхүл харьяалал буюу хяналтад нь байдаг газар нутагт өөр улсын эзэмшдэг, мэдэлд нь буюу хяналтад нь байдаг цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж байгаа бол Оролцогч улс бүр тэдгээрийг аль болох богино хугацаанд, чингэхдээ Оролцогч улсуудын

анхны уулзалтаас тогтоосон хугацаанаас хэтрүүлэхгүйгээр, нэн даруй гаргах ажлыг ханган хэрэгжүүлнэ. Ийм зэвсэг, эсхүл бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг гаргасны дараа Оролцогч улс нь энэ зүйлд заасан үүргээ биелүүлсэн тухай мэдэгдлийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хүргүүлнэ.

5. Энэ зүйл өөрт нь хамаарах Оролцогч улс бүр энэхүү зүйлд заасан үүргээ хэрэгжүүлэхэд гарсан ахиц дэвшлийн талаарх тайланг Оролцогч улсуудын ээлжит уулзалт болон хянан хэлэлцэх бага хурал бүрт үүргээ бүрэн хэрэгжүүлэх хүртэлх хугацаанд хүргүүлнэ.

6. Оролцогч улсууд нь цөмийн зэвсгийн хөтөлбөрийг эргэлт буцалтгүйгээр устгах, тэр дундаа цөмийн зэвсэгтэй холбоотой бүх байгууламжийг энэ зүйлийн 1, 2, 3 дахь заалтад заасны дагуу устгах буюу эргэлт буцалтгүйгээр хөрвүүлэх асуудлаар яриа хэлэлцээ хийх, магадлан шалгах олон улсын эрх бүхий байгууллага, эсхүл байгууллагуудыг томилно. Хэрэв энэ зүйлийн 1, эсхүл 2 дахь заалт хамаарах Оролцогч улсын хувьд энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болохоос өмнө ийм томилгоо хийгдээгүй бол Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга аливаа шаардлагатай шийдвэр гаргуулах үүднээс Оролцогч улсуудын ээлжит бус уулзалтыг зарлан хуралдуулна.

5 дугаар зүйл Үндэсний хэрэгжилт

1. Оролцогч улс бүр энэхүү гэрээнд заасан үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай арга хэмжээг батална.

2. Оролцогч улс бүр өөрийн харьяалал буюу хяналтад нь байдаг нутаг дэвсгэрт, эсхүл тэнд байгаа хүмүүсийн зүгээс энэхүү гэрээгээр Оролцогч улсад хориглосон аливаа үйл ажиллагаа явуулахаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоохын тулд бүхий л зохих эрх зүйн, захиргааны болон бусад арга хэмжээ, түүний дотор торгуулийн шийтгэл ногдуулах арга хэмжээ авна.

6 дугаар зүйл Хохирогчдод үзүүлэх тусламж, байгаль орчны нөхөн сэргээлт

1. Оролцогч улс бүр цөмийн зэвсэг хэрэглэх, эсхүл туршихад өртсөн өөрийн харьяаллын хүмүүст олон улсын хүмүүнлэгийн болон хүний эрхийн хүчин төгөлдөр хуулийн дагуу аливаа ялгаварлан гадуурхалтгүйгээр зохих ёсоор нас, хүйсэд нь тохирсон тусламжийг түүний дотор эмнэлгийн тусламж, нөхөн сэргээх болон сэтгэл зүйн туслалцаа үзүүлэх, мөн тэднийг нийгэм, эдийн засгийн амьдралд оролцуулах явдлыг хангана.

2. Оролцогч улс бүр цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг турших, эсхүл хэрэглэхтэй холбоотой үйл ажиллагааны үр дүнд бохирдож сүйдсэн өөрийн харьяалал, буюу хяналтад нь байдаг газар нутгийн хувьд бохирдож сүйдсэн орчны нөхөн сэргээлтэд шаардлагатай зохих арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

3. Дээрх 1, 2 дахь заалтын дагуу хүлээх үүрэг нь аливаа бусад улсын олон улсын эрх зүйн, эсхүл хоёр талын гэрээнд заасан үүрэг, хариуцлагад сөргөөр нөлөөлөхгүй.

7 дугаар зүйл **Олон улсын хамтын ажиллагаа, тусламж**

1. Оролцогч улс бүр энэхүү гэрээг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх үүднээс Оролцогч бусад улстай хамтран ажиллана.

2. Энэхүү гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхдээ Оролцогч улс бүр боломжтой бол Оролцогч бусад улсаас тусламж хүсэх болон авах эрхтэй байна.

3. Оролцогч улс бүр өөрт нь тийм боломж байгаа бол энэхүү гэрээг цаашид хэрэгжүүлэх үүднээс цөмийн зэвсгийн хэрэглээ, эсхүл туршилтад өртсөн Оролцогч улсуудад техникийн, материалын болон санхүүгийн тусламж үзүүлнэ.

4. Оролцогч улс бүр өөрт нь тийм боломж байгаа бол цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж хэрэглэх, туршихад өртсөн хохирогчдод тусламж үзүүлнэ.

5. Энэ зүйлд заасан тусламжийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын систем, олон улсын, бус нутгийн, эсхүл үндэсний байгууллага, эсхүл институт, төрийн бус байгууллага, эсхүл институт, Олон улсын Улаан загалмайн хороо, Олон улсын Улаан загалмай, Улаан хавирган сар нийгэмлэгүүдийн холбоо, эсхүл үндэсний Улаан загалмай, Улаан хавирган сар нийгэмлэгүүдээр дамжуулан, эсхүл хоёр талын үндсэн дээр үзүүлнэ.

6. Олон улсын эрх зүйн дагуу хүлээсэн аливаа өөр үүрэг, хариуцлагад сөрөг нөлөөлөхгүйгээр, цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмж хэрэглэсэн, эсхүл туршсан Оролцогч улс хохирогчдод тусламж үзүүлэх, байгаль орчныг нөхөн сэргээх зорилгоор тийм өртсөн Оролцогч улсуудад зохих тусламж үзүүлэх үүрэгтэй.

8 дугаар зүйл Оролцогч улсуудын уулзалт

1. Энэхүү гэрээний холбогдох заалтуудын дагуу гэрээг хэрэглэх, хэрэгжүүлэхтэй холбоотой аливаа асуудлыг авч хэлэлцэх, шаардлагатай бол шийдвэр гаргах, цөмийн зэвсгийг хураах талаар цаашид авах дараах арга хэмжээг хэлэлцэх зорилгоор Оролцогч улсуудын уулзалтыг тогтмол хийнэ. Үүнд:

(а) Энэхүү гэрээний хэрэгжилт ба нөхцөл байдал;

(б) Цөмийн зэвсгийн хөтөлбөрийг магадлан шалгах хяналтын дор тодорхой заасан хугацаанд эргэлт буцалтгүйгээр устгах арга хэмжээ, тэр дундаа энэхүү гэрээний нэмэлт протоколуудын асуудал;

(в) Энэхүү гэрээний заалтуудын дагуу болон тэдгээрт нийцсэн аливаа бусад асуудал.

2. Оролцогч улсуудын анхны уулзалтыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш нэг жилийн дотор зарлан хуралдуулна. Оролцогч улсууд өөрөөр тохиролцоогүй бол Оролцогч улсуудын дараагийн уулзалтыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга хоёр жил тутамд зарлан хуралдуулна. Оролцогч улсуудын анхны уулзалтаас уулзалтын дэгийг батална. Түүнийг батлах хүртэл Цөмийн зэвсгийг хориглох, улмаар түүнийг бүрэн устгахад чиглэсэн заавал дагаж мөрдөх эрх зүйн баримт бичгийг хэлэлцэн тохиролцох асуудлаарх Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Бага хурлын дэгийг дагаж мөрдөнө.

3. Шаардлагатай гэж үзвэл Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга Оролцогч улсуудын ээлжит бус уулзалтыг Оролцогч улсуудын гуравны нэгээс доошгүй хувь нь дэмжсэн Оролцогч аливаа улсын бичгээр гаргасан хүсэлтийн дагуу зарлан хуралдуулна.

4. Энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш таван жилийн дараа Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга гэрээний хэрэгжилт, түүний зорилгод хүрэхэд гарсан ахиц дэвшлийг хянан хэлэлцэх бага хурлыг зарлан хуралдуулна. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга дараа дараагийн хянан хэлэлцэх бага хурлыг зургаан жил тутам хэрэв Оролцогч улсууд өөрөөр шийдвэрлээгүй бол, тийм зорилгоор зарлан хуралдуулна.

5. Энэхүү гэрээний оролцогч тал болоогүй улсууд, түүнчлэн Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын системийн холбогдох байгууллагууд,

олон улсын бусад холбогдох байгууллага буюу институт, бүс нутгийн байгууллагууд, Олон улсын Улаан загалмай хороо, Олон улсын Улаан загалмай, Улаан хавирган сар нийгэмлэгүүдийн холбоо, холбогдох төрийн бус байгууллагуудыг Оролцогч улсуудын уулзалт, хянан хэлэлцэх бага хуралд ажиглагчаар оролцохыг урина.

9 дүгээр зүйл Зардал

1. Оролцогч улсуудын уулзалт, хянан хэлэлцэх бага хурал, Оролцогч улсуудын ээлжит бус уулзалтын зардлыг Оролцогч улсууд болон тэдгээрт ажиглагчаар оролцох оролцогч бус улсууд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын зохих ёсоор хувь тэнцүүлсэн үнэлгээний дагуу хариуцна.

2. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргаас энэхүү гэрээний 2 дугаар зүйлийн дагуу гаргасан мэдэгдлүүд, 4 дүгээр зүйлд заасан тайлангууд, 10 дугаар зүйлийн дагуу санал болгосон нэмэлт, өөрчлөлтүүдийг тараахад гарах зардлыг Оролцогч улсууд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын зохих ёсоор хувь тэнцүүлсэн үнэлгээний дагуу хариуцна.

3. Гэрээний 4 дүгээр зүйлд заасан магадлан шалгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардал, мөн цөмийн зэвсэг, эсхүл цөмийн бусад төрлийн тэсрэх төхөөрөмжийг устгах, цөмийн зэвсгийн хөтөлбөр, тэр дундаа цөмийн зэвсэгтэй холбоотой бүх байгууламжийг устгах, эсхүл хөрвүүлсэнтэй холбоотой зардлыг тэдгээрт хамаарах Оролцогч улс хариуцна.

10 дугаар зүйл Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах

1. Энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш ямар ч үед, аль ч Оролцогч улс гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах санал гаргаж болно. Санал болгож буй нэмэлт, өөрчлөлтийн бичвэрийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хүргүүлэх бөгөөд тэрээр түүнийг Оролцогч бүх улсад тарааж, уг саналыг хэлэлцэх эсэх талаар тэдний саналыг авна. Хэрэв Оролцогч улсуудын олонх нь түүнийг хэлэлцэхийг дэмжиж байгаагаар санал хүргүүлснээс хойш 90 хоногийн дотор Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад мэдэгдвэл уг саналыг Оролцогч улсуудын дараагийн уулзалт, эсхүл хянан хэлэлцэх бага хурлын аль түрүүнд болохоор нь авч хэлэлцэнэ.

2. Оролцогч улсуудын уулзалт, эсхүл хянан шалгах бага хурал нь нэмэлт, өөрчлөлтийг Оролцогч улсуудын гуравны хоёрын саналаар батлах

замаар хэлэлцэн тохиролцож болно. Гэрээний эх хадгалагч нь батлагдсан аливаа нэмэлт, өөрчлөлтийг Оролцогч бүх улсад хүргүүлнэ.

3. Нэмэлт, өөрчлөлт нь түүнийг батлахад дэмжсэн Оролцогч улсуудын олонх нь нэмэлт, өөрчлөлтийг соёрхон баталсан, эсхүл хүлээн зөвшөөрсөн тухай батламж жуух бичгээ хадгалуулснаас хойш 90 хоногийн дараа батламж жуух бичгээ хадгалуулсан Оролцогч улсын хувьд хүчин төгөлдөр болно. Улмаар Оролцогч аливаа бусад улсын хувьд нэмэлт, өөрчлөлт нь тухайн улс түүнийг соёрхон баталсан, эсхүл хүлээн зөвшөөрсөн тухай батламж жуух бичгээ хадгалуулснаас хойш 90 хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно.

11 дүгээр зүйл Маргааныг шийдвэрлэх

1. Энэхүү гэрээг тайлбарлах, хэрэглэхтэй холбогдуулан хоёр буюу түүнээс дээш Оролцогч улсын хооронд маргаан үүсэх тохиолдолд холбогдох талууд маргааныг яриа хэлэлцээний, эсхүл Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрмийн 33 дугаар зүйлд заасны дагуу өөрсдийн сонгосон эв зүйн бусад аргыг сонгох замаар зөвлөлдөнө.

2. Оролцогч улсуудын уулзалт нь сайн санааны туслалцааг санал болгох, Оролцогч улсуудын өөрсдийнх нь сонгон тохиролцсон зохицуулах журмыг хэрэгжүүлж эхлэхийг тэдэнд уриалах, энэхүү гэрээ болон Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрмийн холбогдох заалтуудын дагуу тохиролцсон аливаа журмыг хэрэгжүүлэх цаг хугацааны хязгаарыг санал болгох зэргээр маргааныг шийдвэрлэхэд хувь нэмрээ оруулж болно.

12 дугаар зүйл. Түгээмэл байдал

Энэхүү гэрээг бүх улс дагаж мөрдөх зорилготой нийцүүлэн Оролцогч улс бүр энэхүү гэрээнд оролцогч бус улсуудыг гэрээнд гарын үсэг зурах, соёрхон батлах, хүлээн зөвшөөрөх, батлах эсхүл нэгдэн орохыг уриална.

13 дугаар зүйл Гарын үсэг зурах

Энэхүү гэрээ нь 2017 оны 9 дүгээр сарын 20-ны өдрөөс эхлэн Нью-Йорк хот дахь Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Төв байранд бүх улс гарын үсэг зурахад нээлттэй байна.

14 дүгээр зүйл
Соёрхон батлах, хүлээн зөвшөөрөх,
батлах, эсхүл нэгдэн орох

Энэхүү гэрээнд гарын үсэг зурсан улсууд нь гэрээг соёрхон батлах, хүлээн зөвшөөрөх, эсхүл батална. Гэрээнд нэгдэн ороход нээлттэй байна.

15 дугаар зүйл
Хүчин төгөлдөр болох

1. Энэхүү гэрээ нь соёрхон баталсан, хүлээн зөвшөөрсөн, баталсан, эсхүл нэгдэн орсон тухай тавь дахь батламж жуух бичгийг хадгалуулснаас хойш 90 хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно.

2. Соёрхон баталсан, хүлээн зөвшөөрсөн, баталсан, эсхүл нэгдэн орсон тухай тавь дахь батламж жуух бичгийг хадгалуулснаас хойш соёрхон баталсан, хүлээн зөвшөөрсөн, баталсан, эсхүл нэгдэн орсон тухай батламж жуух бичгийг хадгалуулах аливаа улсын хувьд энэхүү гэрээ нь тухайн улсаас соёрхон баталсан, хүлээн зөвшөөрсөн, баталсан, эсхүл нэгдэн орсон тухай батламж жуух бичгээ хадгалуулахаар өгсөн өдрөөс хойш 90 хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно.

16 дугаар зүйл
Тайлбар хийх

Энэхүү гэрээний зүйлд тайлбар хийхгүй.

17 дугаар зүйл
Гэрээний хугацаа ба гэрээнээс гарах

1. Энэхүү гэрээ нь хугацаагүй үйлчилнэ.

2. Оролцогч улс бүр өөрийн үндэсний тусгаар тогтнолыг хэрэгжүүлэх үүднээс энэхүү гэрээтэй холбоотой онцгой нөхцөл байдал нь тухайн улсын язгуур эрх ашгийг хохироосон гэж үзвэл гэрээнээс гарах эрхтэй. Тухайн улс нь гэрээнээс гарсан тухай мэдэгдлийг Гэрээний эх хадгалагчид өгнө. Тийм мэдэгдэлдээ өөрийн улсын язгуур эрх ашгийг хохироосон гэж үзэж буй онцгой нөхцөл байдлын тухай дурдана.

3. Гэрээнээс гарсан тухай мэдэгдлийг Гэрээний эх хадгалагч хүлээн авснаас хойш 12 сарын дараа уг мэдэгдэл нь хүчин төгөлдөр болно. Гэсэн хэдий ч хэрэв тухайн 12 сар дуусах хүртэлх хугацаанд гэрээнээс гарч буй Оролцогч улс нь зэвсэгт мөргөлдөөнд оролцогч тал болсон тохиолдолд

Оролцогч тухайн улс цаашид зэвсэгт мөргөлдөөнд оролцогч тал биш болох хүртлээ энэхүү гэрээний болон бусад нэмэлт протоколд заасан үүргээ үргэлжлүүлэн хүлээнэ.

18 дугаар зүйл
Бусад гэрээний харилцаа

Энэхүү гэрээг хэрэгжүүлэх нь Оролцогч улсуудын өмнө нь нэгдэн орсон олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд нь, ингэхдээ тэдгээр нь тус гэрээнд нийцсэн тохиолдолд, сөргөөр нөлөөлөхгүй.

19 дүгээр зүйл
Гэрээний эх хадгалагч

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргыг энэхүү гэрээний эх хадгалагчаар үүгээр томилов.

20 дугаар зүйл
Эх бичвэрийн адил хүчинтэй байдал

Энэхүү гэрээний араб, хятад, англи, франц, орос болон испани хэлээр үйлдсэн эх бичвэрүүд нь адил хүчинтэй байна.

Нью-Йорк хотноо 2017 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдөр үйлдэв.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц,
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 3.25

Индекс: 200003